CRNOGORSKI ELEKTROPRENOSNI SISTEM AD

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU

CRNOGORSKOG ELEKTROPRENOSNOG SISTEMA AD ZA 2018. GODINU

Podgorica, maj 2019. godine

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU

CRNOGORSKOG ELEKTROPRENOSNOG SISTEMA AD ZA 2018. GODINU

Podgorica, maj 2019. godine

UZ IZVJEŠTAJ

Vesna Bracanović
Predsjednica Odbora direktora

UVODNA RIJEČ PREDSJEDNICE ODBORA DIREKTORA

Uvaženi akcionari, institucionalni i poslovni partneri Crnogorskog elektroprenosnog sistema,

Posebno mi je zadovoljstvo što mogu konstatovati da je poslovna 2018. godina jos jedna uspješna godina za našu kompaniju.

Intenzivno smo radili na realizaciji značajnih razvojnih projekata, održavanju i jačanju prenosne mreže, kao i na stvaranju preduslova za realizaciju novih projekata. Naši prioriteti su ostali povećanje kvaliteta i sigurnost u radu elektroenergetskog sistema. Investirali smo oko 20 mil eura i ostvarili neto dobit od 4,2 miliona eura. Ovakvi rezultati posljedica su jasne strategije, pažljivog planiranja i, prije svega, uloženog napora koji su bili usmjereni na poboljšanje poslovnih performansi kroz povećanje efikasnosti i optimizaciju poslovnih procesa. Uprkos brojnim izazovima, izuzetno značajan projekat u energetici i ujedno veoma kompleksan infrastrukturni zahvat – povezivanje prenosnih sistema Crne Gore i Italije podmorskim kablom sa infrastrukturama u Crnoj Gori privodi se kraju. Ovo je projekat od značaja ne samo za Crnu Goru i Energetsku zajednicu, već i za Evropsku Uniju i njegov završetak doprinijeće unaprjeđenju pouzdanosti rada sistema i stepenu kvaliteta usluga isporuke električne energije, a što je posebno važno, stvoriće preduslove za razvoj i povezivanje trzišta električne energije u zemlji i regionu.

Potpisivanjem kreditnog sporazuma sa Njemačkom razvojnom bankom, uz podršku Vlade Crne Gore, stvorili smo preduslove za realizaciju projekta izgradnje elektroenergetske infrastrukture na poluostrvu Luštica, čime će se obezbijediti povećanje nivoa pouzdanosti napajanja električnom energijom cjelokupnog regiona i podržati dalji razvoj turizma na ovom području.

Izvještajnu godinu je obilježila i sertifikacija Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD Podgorica, kao operatora prenosnog sistema električne energije, čime smo potvrdili da je naše mjesto uz razvijene evropske operatore prenosnog sistema.

Kao i prethodnih godina i u 2018. godini, kroz društveno odgovorno poslovanje, podržali smo projekte u oblasti zdrastva, školstva, zaštite životne sredine i brige o zaposlenima.

Zahvaljujući uspješnom poslovanju, krajem 2018. godine donesena je odluka da se dio neraspoređene dobiti u iznosu od oko 16 mil eura isplati kao dividenda, što je potvrda ispravnosti i isplativosti ulaganja naših akcionara.

Izrazila bih zadovoljstvo ostvarenim rezultatima koji su obilježili period iza nas, što predstavlja uspjeh svih zaposlenih koji su zalaganjem i radom dali svoj doprinos. Svjesna obaveza i izazova koji su pred nama, u uslovima kada Crna Gora postaje energetsko čvorište u regionu, dosadašnja ostvarenja nam nameću obavezu da opravdamo očekivanja i uložimo dodatni napor za postizanje još ambicioznijih poslovnih ciljeva.

Dragan Kujović
Izvršni direktor

UVODNA RIJEČ IZVRŠNOG DIREKTORA

Poštovani akcionari,

Prije svega želim da izrazim zadovoljstvo ostvarenim rezultatima u 2018. godini i dostignutim ciljevima koji su bili pred nama. Godinu koja je za nama, završili smo sa zapaženim poslovnim rezultatom od 4,2 miliona eura, što je 77% veća neto dobit od planirane, čime smo zadržali pozitivan trend ukupnog poslovanja od samog osnivanja Društva.

Vizija Crnogorskog elektroprenosnog sistema je stvaranje savremeno koncipirane kompanije koja će, pored obezbjeđenja visokog stepena sigurnosti u prenosu i kvalitetu isporuke električne energije za potrošače u Crnoj Gori, postati i prenosna kompanija od međunarodnog značaja za razvoj regionalnog tržišta elektične enrgije. U skladu sa tim, koncentrisani smo na realizaciju kapitalnih projekata, jačanje crnogorske prenosne interne i prekogranične mreže, kao i rekonstrukciju i poboljšanje operativne spremnosti naših objekata. I u 2018. godini, nastavili smo sa razvojem sistema prateći permanentne zahtjeve potrošača za kvalitetom električne energije. Centralno mjesto u našem investicionom planu zauzima projekat podmorskog povezivanja sa Italijom. Najveći dio onoga što je planirano, je i realizovano. Ove godine, zajedno sa našim strateškim partnerom, kompanijom Terna iz Italije, privodimo kraju ovaj projekat, koji je jedan od najvećih projekata u prenosnoj mreži u Evropi i koji je uvršten na zvanične liste projekata od značaja za Evropsku uniju i Energetsku zajednicu. Takvo povezivanje možemo posmatrati kao opšte dobro i to ne samo za Crnu Goru, već i šire, jer dalekovod „Lastva – Čevo - Pljevlja“, trafostanica „Lastva“ i dalekovod „Pljevlja-Bajina Bašta“, dio su Trans-balkanskog koridora, koji će povezati Crnu Goru, Srbiju i Rumuniju sa Italijom, kako bi se obezbijedilo spajanje tržišta Balkana sa zapadnom Evropom. Trafostanica 400/110 kV „Lastva“ puštena je u probni rad povezivanjem 110 kV postrojenja na DV „Budva-Tivat“, čime su obezbijeđeni tehnički uslovi i omogućen uspješan početak testiranja dijela opreme konvertorskog postrojenja, za čiju je izgradnju i puštanje u rad zadužen italijanski operator prenosnog sistema Terna. Od realizacije ovog projekta, kao i neophodne prateće rekonstrukcije crnogorske prenosne mreže, očekuju se višestruki pozitivni efekti kako za našu kompaniju, kao operatora prenosnog sistema koji obavlja djelatnost od javnog interesa, tako i za ostale energetske subjekte i korisnike prenosnog sistema.

Osim aktivnosti na ovom investicionom projektu, kao i prethodnih godina, nastojali smo da ojačamo i modernizujemo prenosnu mrežu na cijeloj teritoriji naše države. O tome najbolje govori realizacija plana investicija u iznosu od 20 miliona €, kao i aktivnosti na 58 projekata. Dvanaest projekata je završeno tokom 2018. godine i svi su u funkciji, a pet investicija završeno je brže od predviđene dinamike. Među realizovanim projektima pomenuo bih revitalizaciju 110 kV dalekovoda „Podgorica 2–Budva“, nabavku mjernih transformatora i odvodnika prenapona, čime je obezbijeđeno pouzdanije snadbijevanje potrošača električnom energijom na Crnogorskom promorju. Treba, svakako, istaći i ostale intezivne aktivnosti na rekonstrukciji postojeće prenosne mreže, kako bi smanjili trajanje beznaponske pauze i troškove održavanja, imali pouzdaniji rad EES i stvorili pretpostavke koje zahtijeva uvođenje novog SCADA sistema

Takođe, radimo na realizaciji potprojekata A i B SCADA sistema, čiji je cilj unapređenje i poboljšanje nadzornih i upravljačkih kapaciteta, kao i performansi postojećeg NDC-a (Nacionalnog dispečerskog centra), čime će CGES ispuniti zahtjeve savremene prakse upravljanja EES-a u skladu sa ENTSO-E standardima. Osim poslova vezanih za unapređenje i održavanje sistema, CGES vodi računa i o očuvanju već prepoznatljivog imidža CGES-a kao društveno-odgovorne kompanije, koja je u ovoj godini dobila nagradu za projekte društvene odgovornog poslovanja, u dijelu pomaganja zajednice u kojoj poslujemo. Pomenuću samo neke od projekata - donaciju Bolnici „Danilo I“ na Cetinju, u vidu najsavremenijeg operacionog stola, visokih tehnoloških karakteristika, vrijedan 35 hiljada €, zatim školski autobus za potrebe učenika poddurmitorskih sela, za čiju je nabavku Crnogorski elektroprenosni sistem izdvojio 20 hiljada €. To su samo neki od mnogobrojnih projekata društvene odgovornosti, po kojima smo prepoznati i u ovom segmentu poslovanja.

Primarni cilj CGES-a i u narednom periodu biće, svakako, razvijanje prenosne mreže i na jugu i sjeveru Crne Gore, uvažavajući potrebe naših korisnika. Sa punom posvećenošću tom cilju, očekujemo još bolje poslovne rezultate, uz maksimalno angažovanje menadzmenta i svih zaposlenih.

SADRŽAJ

UZ IZVJEŠTAJ 4

KLJUČNI POKAZATELJI 2018. GODINE 9

PROFIL KOMPANIJE 10

MEĐUNARODNA SARADNJA 17

KALENDAR ZNAČAJNIH DOGAĐAJA U 2018. GODINI 19

TEHNIČKI PODACI 22

UPRAVLJANJE SISTEMOM 29

PROJEKTI DRUŠTVENO ODGOVORNOG POSLOVANJA TOKOM 2018. GODINE 38

REGULATORNI OKVIR 40

KORPORATIVNO UPRAVLJANJE 42

ZARADE I NAKNADE 44

ORGANIZACIONA STRUKTURA 45

LJUDSKI RESURSI 46

MJERE ZAŠTITE I ZDRAVLJA NA RADU 47

MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE 48

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI 49

IZVJEŠTAJ O RADU UNUTRAŠNJE REVIZIJE ZA 2018. GODINU 53

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA 54

KLJUČNI POKAZATELJI 2018. GODINE

CGES je i u devetoj godini poslovanja, kao zasebno pravno lice, ostvario pozitivan poslovni rezultat iskazavši neto dobit u iznosu od 4.2 mil €.

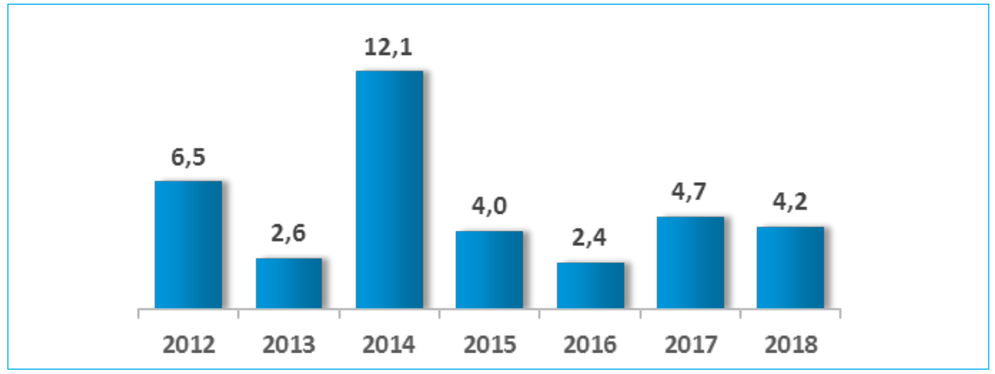

Tokom 2018. godine, za realizaciju investicija utrošeno je 19.3 mil €.

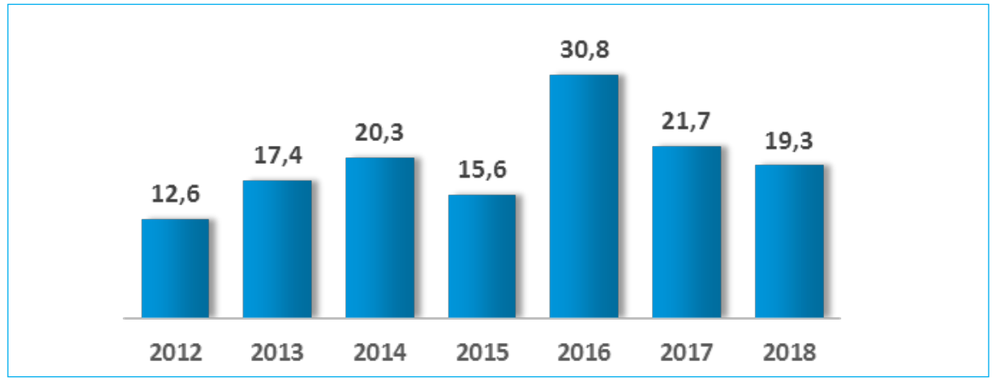

I u 2018. godini, CGES je nastavio sa razvojem sistema prateći permanentne zahtjeve potrošača za kvalitetom električne energije, što se ogleda dostignutom vrijednošću imovine CGES-a od 224.7 mil €.

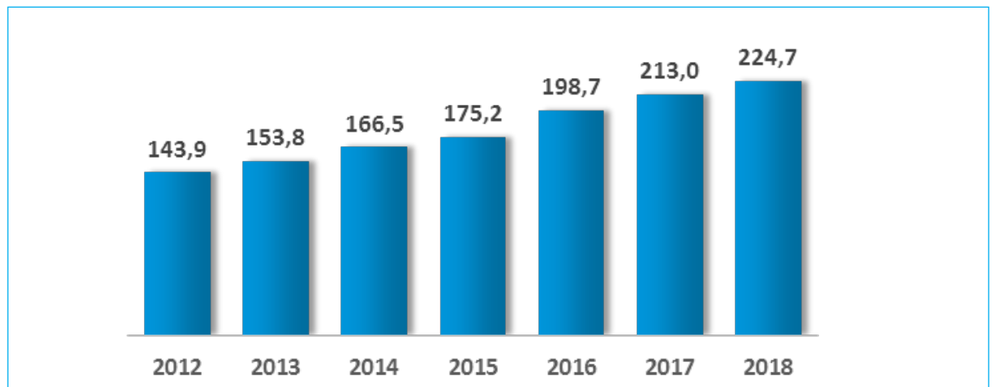

PROFIL KOMPANIJE

OSNOVNI PODACI

Crnogorski elektroprenosni sistem AD (CGES) registrovan je kao akcionarsko društvo 27.marta 2009. godine. Osnovna djelatnost Društva je prenos električne energije, za koju je i licenciran od strane Regulatorne agencije za energetiku. Osnovni kapital Društva iznosi 155.108.283,12 €, podijeljen je na 146.176.876 akcija nominalne vrijednosti 1,0611€.

Kvalitet obavljanja djelatnosti garantovan je višedecenijskim iskustvom sticanim kroz niz organizacionih oblika u okviru crnogorskog elektroenergetskog sektora još od 1957. godine, kada je pušten u rad prvi objekat prenosne mreže Crne Gore.

Kao nacionalni operator prenosa električne energije, CGES je zadužen za razvoj, eksploataciju, upravljanje i održavanje prenosne mreže na teritoriji Crne Gore i njegovo povezivanje sa drugim sistemima. Takođe, zadužen je i za obezbjeđenje dugoročne sposobnosti sistema da zadovolji zahtjeve za prenosom električne energije na ekonomski opravdan način, u cilju stabilnog rada elektroenergetskog sistema i pouzdanog prenosa električne energije od proizvodnih objekata do velikih potrošača i distributivne mreže.

Pored osnovne, CGES obavlja i djelatnost postavljanja električnih instalacija i opreme, projektovanja građevinskih i drugih objekata, grubih građevinskih radova, ostalih građevinskih i specijalizovanih radova, kao i telekomunikacija, za koju je licenciran od strane Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

OSNIVANJE I RAZVOJ

Kompanija se često transformisala, pri tom neprestano ispunjavajući svoj osnovni zadatak obezbjeđenje sigurnog rada i razvoja elektroprenosnog sistema Crne Gore. Tako je i 2009. godine u martu, prateći zahtjeve koje nameće liberalizacija tržišta električne energije, kao i propise EU u pogledu razdvajanja tržišnih i monopolskih djelatnosti, a imajući u vidu potrebu unapređenja ekonomske efikasnosti,

Skupština akcionara EPCG donijela odluku o formiranju novog akcionarskog društva „Prenos".

Osnovna djelatnost Društva, prenos električne energije, prepoznata je još od izgradnje prve trafostanice prenosne mreže u Crnoj Gori–TS 110/35kV „Nikšić", koja je puštena u pogon 1. jula 1957. godine, povezujući 110 kV dalekovodom gradove Nikšić i Bileću, odnosno Crnu Goru i BiH. Pripreme za ovaj čin počele su još 8. januara daleke1954. godine, kada je osnovano preduzeće „Dalekovod" - Titograd čija je osnovna djelatnost bila izgradnja dalekovoda i trafostanica. Ovo preduzeće je obavljalo prenos, transformaciju električne energije i održavanje objekata prenosne mreže, pokrivajući južni i centralni dio tadašnje Socijalističke Republike Crne Gore. Već 1. maja 1955. godine u Bijelom Polju osnovan je „Elektroprenos - Bijelo Polje" za sjeverni dio Republike, koji je 15. jula 1957. godine pripojen preduzeću „Dalekovod"-Titograd". Od samog osnivanja, u sastavu ovog preduzeća postojala su dva pogona, jedan za prenos, transformaciju električne energije i održavanje objekata prenosne mreže, i drugi za izgradnju objekata prenosne mreže. Od 1961. godine preduzeće posluje pod nazivom „Elektrocrnagora" – Titograd.

U integracionim procesima s kraja sedamdesetih godina prošlog vijeka, kompanija postaje sastavni dio vertikalno integrisane nacionalne elektroprivrede, koja prolazeći razne organizacione oblike, 1998. godine postaje akcionarsko društvo – Elektroprivreda Crne Gore AD – Nikšić.

Akcionarsko društvo Prenos Podgorica osnovano je Odlukom o restrukturiranju putem odvajanja uz osnivanje novog društva, koju je donijela Skupštine akcionara Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić 23.03. 2009. godine, što je bila direktna posljedica relevantnih preporuka i regulativa Evropske unije o deregulaciji energetskog sektora. Na prvoj redovnoj Skupštini akcionara, koja je održana 25.06.2010. godine, donesena je odluka o promjeni naziva Društva, tako da počev od 02.07.2010. godine, kada je ova promjena registrovana kod CRPS-a, Društvo posluje pod nazivom Crnogorski elektroprenosni sistem AD.

OBJEKTI ELEKTROPRENOSNOG SISTEMA

Elektroprenosni sistem u Crnoj Gori, prema Zakonu o energetici čine postrojenja i vodovi 110kV, 220kV, 400kV napona, kao i transformatori prenosnog odnosa 110/x.

Dalekovodnu mrežu elektroprenosnog sistema čine :

- 33 dalekovoda 110 kV od kojih su dva dalekovoda 2x110 kV, ukupne dužine 585,86 km;
- 2 podzemna kablovska voda, dužine 7,3 km;
- 4 dalekovoda ukupne dužine 92 km, koji rade na 35kV naponu;
- 8 dalekovoda 220 kV, ukupne dužine 337,4 km;
- 5 dalekovoda 400 kV, ukupne dužine 283,3 km.

Prenosna mreža Crne Gore se odlikuje takvom strukturom da su dalekovodi naponskog nivoa 400 i 220kV podopterećeni i uglavnom povezuju iste djelove sistema, odnosno rade u paraleli, dok 110kV mrežu karakteriše injektiranje značajnog dijela proizvodnje HE „Perućica" na pravcu prema Podgorici, kao i činjenica da se kompletno konzumno područje primorja napaja preko opterećenih 110kV dalekovoda i to iz pravca Podgorice, kao glavne napojne tačke i iz pravca Trebinja (BIH), iz kojeg se napaja zapadni dio primorja (Herceg Novi i Tivat). Puštanjem u pogon VE „Možura" i nakon povezivanja TS „Lastva" na 400kV naponski nivo, situacija će se u znatnoj mjeri promijeniti i dovesti do rasterećenja pomenutih pravaca.

Prenosni sistem Crne Gore ima značajan broj interkonektivnih dalekovoda sa susjednim elektroenergetskim sistemima:

- Sa elektroenergetskim sistemom Srbije, prenosna mreža Crne Gore je povezana preko dva DV 220kV („Pljevlja 2 - Bajina Bašta" i „Pljevlja 2 – Požega"), kao i sa jednim DV 110kV („Pljevlja 1 – Potpeć"), koji su u cjelosti vlasništvo EMS-a;
- Sa elektroenergetskim sistemom Kosova, prenosna mreža Crne Gore je povezana preko jednog DV 400kV („Ribarevine – Peć");
- Sa elektroenergetskim sistemom Bosne i Hercegovine je povezana preko jednog DV 400kV („Podgorica 2 – Trebinje"), dva DV 220kV („HE Perućica – Trebinje" i „HE Piva - Sarajevo"), te sa dva DV 110kV („Herceg Novi – Trebinje" i „Vilusi/Nikšić - Bileća").
- Sa elektroenergetskim sistemom Albanije je ostvarena preko DV 400kV „Podgorica 2 - Tirana" i 220kV naponskog nivoa „Podgorica 1 – Koplik".

		ELEKTROENERGETSKI VODOVI:	U CRNOJ GORI KM]	UKUPNA DUŽINA[KM]
400kV dalekovodi	1	Podgorica2 – Trebinje	61,4	89,4
	2	Podgorica2-Ribarevine	84,7	84,7
	3	Ribarevine-Peć	53,1	79,9
	4	Ribarevine - Pljevlja2	54,8	54,8
	5	Podgorica - Tirana	29,3	156
		UKUPNO	**283,3**	**464,8**
220KV DALEKOVODI	1	Perućica-Trebinje	42,5	63,2
	2	Podgorica 1-Perućica	34,1	34,1
	3	Podgorica 1-Koplik	21	65,6
	4	Podgorica 1 - Mojkovac	72,1	72,1
	4	Mojkovac -Pljevlja 2	44,9	81,6
	6	Piva-Pljevlja 264	49,8	49,8
	7	Piva-Pljevlja 265	49,6	49,6
	8	Piva-Lukavica(Buk Bijela)	23,4	25
		UKUPNO	**337,4**	**441**
110KV DALEKOVODI	1	Podgorica 2-Virpazar	30	30
	2	Virpazar - Bar	16,4	16,4
	3	Podgorica 2-Budva	36	36
	4	Podgorica 1-Podgorica 3	3,9	3,9
	5	Podgorica 2- Podgorica 4	3,5	3,5
	6	Podgorica1-Podgorica2,I	5,8	5,8
	7	Podgorica1-Podgorica2,II	5,9	5,9
	8	Podgorica 2 – Podgorica 5	11,7	11,7
	9	Podgorica 2 – Kap,II	8	8
	10	Podgorica2-KAP, III	8,1	8,1
	11	Bar - Budva	33,4	33,4
	12	Bar - Ulcinj	23,7	23,7
	13	Budva - Cetinje	11,5	11,5
	14	Budva -Lastva	6	6
	15	Lastva - Tivat	11,9	11,9
	16	Podgorica2-Cetinje	31,7	31,7
	17	Tivat-Herceg Novi	20,7	20,7
	18	HercegNovi- Trebinje	15,6	30,8
	19	Perućica - Danilovgrad	17,1	17,1
	20	Perućica-Nikšić 3	13,5	13,5
	21	Podgorica - Danilovgrad	17,6	17,6
	22	Podgorica – EVP Trebešica	36,1	36,1
	23	EVP Trebešica -Andrijevica	30,8	30,8
	24	Andrijevica- Berane	17,1	17,1
	25	Berane - Ribarevine	21,1	21,1
	26	Ribarevine - Mojkovac	14	14
	27	Nikšić - Bileća	55,6	59,5
	28	Pljevlja 1 – Pljevlja 2	2,8	2,8
	29	Tivat-Kotor	5,9	5,9
	30	Kličevo - Brezna	24,56	24,56
	31	Totcjep - Vilusi	0,5	0,5
		UKUPNO	**540,46**	**559,56**
110KV KABLOVI	1	Podgorica 3 - Podgorica 5 (kabal 110kV)	3,6	3,6
	2	Nikšić -Kličevo (kabal 110kV)	3,7	3,7
		UKUPNO	**7,3**	**7,3**
DVOSTRUKI 110KV DALEKOVODI	1	Podgorica -Perućica, vod II i II	32,6	32,6
	2	Perućica-Nikšić, vod I i II	12,8	12,8
		UKUPNO	**45,4**	**45,4**
110KV DALEKOVODI POD 35KV NAPONOM	1	Pljevlja 1 - Čajniče	20,8	25,8
	3	Pljevlja 1 - Žabljak	38,5	38,5
	4	Berane - Rožaje	24,1	24,1
	5	Ribarevine - Nedakusi	8,6	8,6
		UKUPNO	**92**	**97**
		UKUPNO NA SVIM NAPONSKIM NIVOIMA	**1305,86**	**1615,06**

Tabela 1: Elektroenergetski vodovi

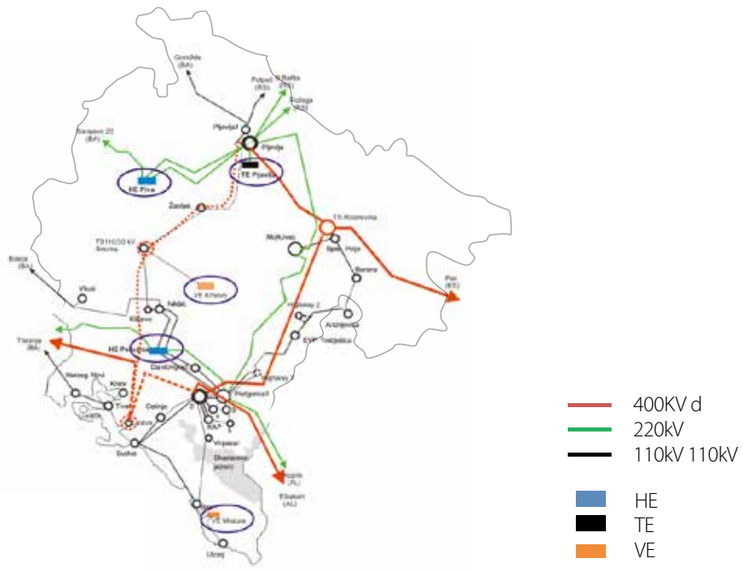

Slika 1:
Prenosna mreža
Crne Gore 2018. godine

Napajanje potrošača se vrši iz 24 trafostanice, od kojih su dvije sistemske TS 400/x („Podgorica 2" i „Pljevlja 2"), koje predstavljaju sa dalekovodima prenosnu mrežu Crne Gore.

NO	TRAFOSTANICA	BROJ TRAN.	SNAGA (MVA) SA BROJEM TRANSFORM.	Σ MVA
1	TS 400/110/35kV„Lastva"	2	320 (300+20)	320
2	TS 400/220/110kV„Pljevlja 2"	3	925(2x400+125)	925
3	TS 400/110kV„Podgorica2"	2	600 (300+300)	600
4	TS 220/110/35kV„Podgorica 1"	4	426 (2x150+2x63)	426
5	TS 400/110/35kV„Bijelo Polje"	3	150+40 (2x20)	190
6	TS 220/110/35kV„Mojkovac"	3	190 (150+2x20)	190
7	TS 110/35kV„Niksić"	4	229 (40+63+2x63)	229
8	TS 110/35kV„Herceg Novi"	2	80 (2x40)	80
9	TS 110/35KV„Tivat"	2	83 (20+63)	83
10	TS 110/35kV„Budva"	2	103 (40+63)	103
11	TS 110/35kV„Bar"	2	80 (40+40)	80
12	TS 110/35kV„Ulcinj"	2	51.5 (20+31.5)	51,5
13	TS 110/35kV„ Cetinje"	2	51.5 (20+31.5)	51,5
14	TS 110/35kV„Danilovgrad"	1	20	20
15	TS 110/10kV„Podgorica 3"	2	71,5 (40+31,5)	71,5
16	TS 110/10kV„Podgorica 4"	2	80 (2x40)	80
17	TS 110/35KV„Berane"	2	40 (2x20)	40
18	TS 110/35kV„Pljevlja1"	2	60 (20+40)	60
19	TS 110/35kV„Vilusi"	1	10	10
20	TS 110/35kV„Andrijevica	2	10+20	30
21	TS 110/35kV„Virpazar"	2	40 (20+20)	40
22	TS 110/10kV„Podgorica 5"	2	63 (31.5+31.5)	63
23	TS 110/10kV„Kličevo"	2	63 (31,5+31,5)	63
24	TS 110/35kV„Kotor"	2	40 (20+20)	40
	U K U P N O:	**53**		**3846,5**

Tabela 2: Trafostanice u vlasništvu Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD

KORISNICI PRENOSNOG SISTEMA

Na elektroprenosnu mrežu u vlasništvu CGES-a priključene su tri velike elektrane – HE„Perućica" (instalisane snage 310 MW), HE„Piva" (347 MW) i TE„ Pljevlja" (210 MW), dvije vjetroelektrane - VE„Krnovo" (72MW) i VE„Možura" (46MW), kao i tri direktna potrošača – Kombinat aluminijuma Podgorica, Željezara„Nikšić" i Željeznička infrastruktura Crne Gore, dok se preko distributivne mreže električnom energijom indirektno napaja oko 360.000 registrovanih distributivnih potrošača. Osim proizvođača i snabdjevača električnom energijom, koji su licencirani za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti na teritoriji Crne Gore, prenosnu mrežu, u cilju pristupa prekograničnim prenosnim kapacitetima, koristi i dvadesetak regionalnih trgovaca električnom energijom.

VLASNIČKA STRUKTURA

Osnovni kapital CGES-a iznosi 155.108.283,12 €, podijeljen je na 146.176.876 akcija nominalne vrijednosti 1,0611 €.

Ukupan broj akcionara, prema podacima Centralne depozitarne agencije na dan 31.12.2018. godine je 7.308.

Vlasnička struktura CGES-a na dan 31.12.2018. godine bila je sljedeća:

Država je vlasnik 55,00%, Terna Rete Elettrica Nazionale S.p.A. 22,0889%, Akcionarsko društvo Elektromreže Srbije - Beograd 10,0141%, čije akcije su u izvodu iz registra CDA evidentirane na NM - Zbirni kastodi račun 7. Ostali kastodi računi, fondovi i druga pravna lica posjeduju 5,1014% akcijskog kapitala, dok su fizička lica vlasnici 7,7956% akcijskog kapitala.

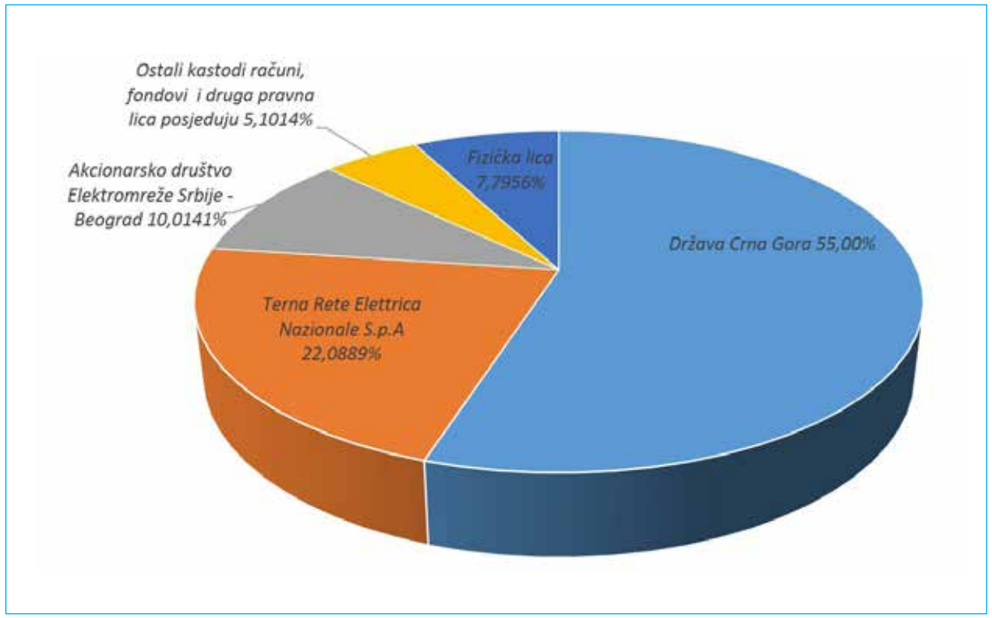

Grafik 1 - Vlasnička struktura CGES-a na dan 31.12.2018. godine

UČEŠĆE CGES-A U KAPITALU DRUGIH DRUŠTAVA

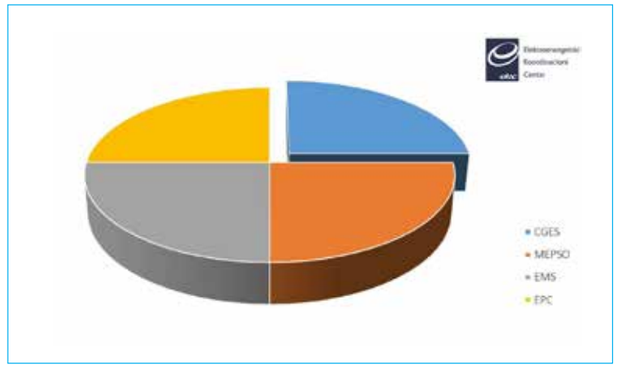

Grafik 2: Vlasnički udio CGES-a u EKC-u

Kao jedan od četiri osnivača , CGES posjeduje udio koji iznosi 49.548,31 € i čini 25,00 % kapitala Elektroenergetskog koordinacionog centra doo, sa sjedištem u Beogradu (EKC). EKC je osnovan 1993. godine, sa svrhom koordinacije rada elektroenergetskih sistema Crne Gore, Srbije i Makedonije, a vremenom je prerastao u referentnu konsultantsku kuću na prostoru Jugoistočne Evrope. Pored ostalog, pruža permanentnu ekspertsku pomoć CGES-u i ostalim vlasnicima, kako u operativnom radu, tako i na planu strateškog planiranja.

Grafik 3:Vlasnički udio CGES-a u SEE CAO

Kancelarija za koordinisane aukcije u Jugoistočnoj Evropi – Coordinated Auction Office in South East Europe d.o.o. Podgorica, (u nastavku: SEE CAO), je osnovana na inicijativu operatora prenosa iz Jugoistočne Evrope.

Zadatak SEE CAO je implementacija Uredbe (EZ) br. 714/2009 Evropskog parlamenta i vijeća od 13. jula 2009. o pravilima za pristup mreži za prekograničnu razmjenu električne energije i regulative (EC) No 1228/2003. SEE CAO djeluje kao centralna tačka za organizaciju aukcija za prekograničnu alokaciju kapaciteta na granicama između država osnivača. Osnivači SEE CAO su osam regionalnih operatora prenosa (CGES, OST, KOSTT, HOPS, NOS BIH, TEIAS, IPTO), kojima SEE CAO sprovodi godišnje, mjesečne i dnevne eksplicitne koordinisane aukcije na šest granica (uključujući granice Crna Gora – Albanija i Crna Gora – Bosna i Hercegovina).

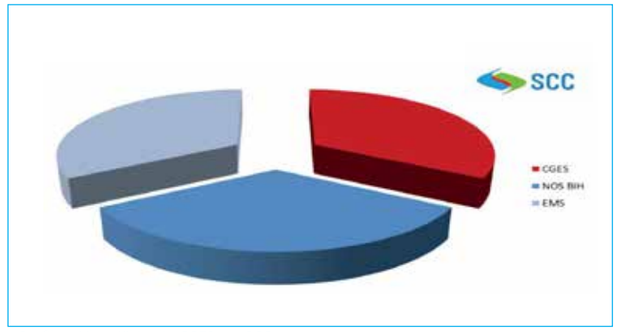

Grafik 4: Vlasnički udio CGES-a u SCC-u

Poštujući odluke nadležnih organa ENTSO-E, u nastojanju da se blagovremeno pripremi za primjenu standarda regionalne koordinacije sigurnosti rada sistema, CGES je tokom 2015. godine u saradnji sa srpskim i bosansko-hercegovačkim operatorima prenosa – EMS i NOS, osnovala regionalni centar za koordinaciju sigurnosti – SCC d.o.o. (Security Coordination Center) sa sjedištem u Beogradu. Osnivači centra su ravnopravni vlasnici, sa osnivačkim ulogom od po 34.765,00 €.

Cilj osnivanja Društva je omogućavanje pouzdanijeg i sigurnijeg rada prenosnih sistema u regionu jugoistočne Evrope i doprinos razvoju tržišta električne energije u regionu i njegovo intergrisanje u panevropsko tržište električne energije, kroz pružanje usluga zainteresovanim operatorima prenosnih sistema u regionu jugoistočne Evrope.

Centar za koordinaciju sigurnosti koristeći raspoložive softverske pakete pruža sledeće usluge:

- Validaciju pojedinačnih DACF (prognoza zagušenja za dan unaprijed) i IDCF (prognoza zagušenja unutar dana) modela dostavljenih od strane operatora sistema i provjeru balansa pojedinačnih operatora sistema u integrisanom modelu;
- Spajanje pojedinačnih DACF i IDCF modela u zajednički (evropski) model mreže (za svaki sat u toku dana - 24 modela);
- Proračune sigurnosti na spojenim modelima (za svaki sat);
- SMTA – kratkoročna i srednjoročna procjena adekvatnosti;
- OPC (koordinirano planiranje isključenja);
- D-1 NTC (proračun kapaciteta dan unaprijed);
- Izrada modela i analiza sigurnosti za potrebe regionalne koordinacije remonata u jugoističnoj Evropi.

Ove usluge Društvo pruža operatorima prenosnog sistema, članovima društva u skladu sa pojedinačnim ugovorima.

U cilju obezbjeđivanja neophodnog pravnog, organizacionog, operativnog i tehničkog okvira za formiranje i rad berze električne energije, trgovinu električnom energijom i posredovanje u trgovini električnom energijom, CGES je sa Elektroprivredom Crne Gore AD – Nikšić i DOO „Crnogorskim operatorom tržišta električne energije" – Podgorica, osnovao privredno društvo „Berza električne energije" DOO, u kojem ima jednak udio sa ostalim osnivačima, koji čini učešće od 33,33% u ukupnoj vrijednosti osnovnog kapitala. Osnivanje Berze električne energije DOO, regisrovano je kod CRPS 07.08.2017. godine.

CGES je na dan 31.12.2018. godine bio vlasnik 4140 akcija nominalne vrijednosti 51,1292 €, što čini učešće od 1,5290 % u kapitalu Invest Banke Montenegro AD Podgorica.

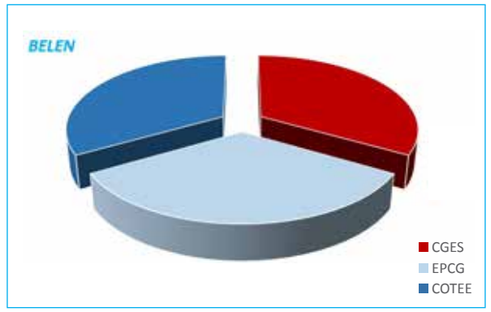

Grafik 5 - Vlasnički udio CGES-a u BELEN-u

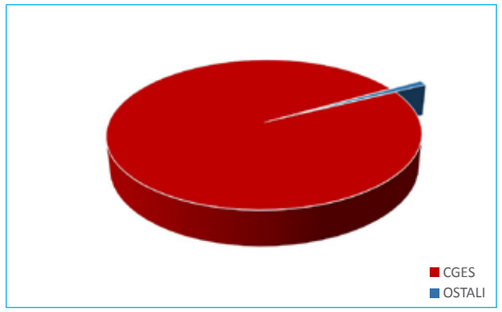

Grafik 6 - Vlasnički udio CGES-a u Invest Banci Montenegro

MEĐUNARODNA SARADNJA

Predstavnici CGES-a su, tokom 2018. godine, u medjunarodnim tijelima su imali brojne aktivnosti na realizaciji zacrtanih ciljeva, prezentaciji Kompanije na najbolji mogući način, kao i definisanju strateških ciljeva. Kako bi se koordinisale ove aktivnosti, formiran je tim za medjunarodnu saradnju sa zadatkom da prati i izvještava o postignutim rezulatatima na polju međunarodne saradnje. U istom cilju, kroz definisanje samog koncepta međunarodne saradnje, izabrani su članovi koji predstavljaju našu kompaniju u pojedinim radnim tijelima i koji aktivno učestvuju u pojednim radnim grupama. Definisani su prioriteti učešća u pojedinim organizacijama i stavljen fokus na pojedina radna tijela u okviru istih.

ČLANSTVO U ENTSO-E

Slika 2: Dio prenosne mreže ENTSO-E interkonekcije

CGES sarađuje sa evropskim operatorima prenosnih sistema u okviru Evropske mreže operatora prenosnih sistema - ENTSO-E. Cilj saradnje, deklarisan i Regulativom Evropskog parlamenta 714/2009 od 13.7.2009. godine je promocija uspostavljanja i omogućavanje funkcionisanja regionalnog i unutrašnjeg tržišta električne energije Evropske unije, prekogranične trgovine, kao i obezbjeđenje optimalnog upravljanja, kooordinisanog rada i odgovarajućeg tehničkog razvoja evropskog elektroprenosnog sistema. U skladu sa zakonskom obavezom proisteklom iz potpunog transponovanja EU propisa iz oblasti energetike u crnogorsko zakonodavstvo, CGES ostvaruje aktivnu međunarodnu saradnju u okviru ENTSO-E.

Kao jedan od osnivača ENTSO-E organizacije, koja danas broji 43 članice iz 36 evropskih država, CGES nastoji da deklarisane ciljeve organizacije realizuje na prostoru Crne Gore, dok na nivou asocijacije učestvuje u donošenju odluka i primjenjuje zajedničke instrumente za rad evropske interkonekcije, kako bi se osigurala koordinacija u normalnim i vanrednim uslovima.

Naši predstavnici su tokom prošle godine uzeli aktivno učešće u svim značajnijim komitetima u okviru ENTSOe.

Grafik 7 – Učešće predstavnika CGES-a u komitetima ENTSO-E

KONTROLNI BLOK SMM

Crnogorski elektroprenosni sistem AD administrira i upravlja ENTSO-E kontrolnom oblašću Crna Gora. Kontrolna oblast Crna Gora dio je Kontrolnog bloka SMM, koji obuhvata još i kontrolne oblasti Srbije i Makedonije. Koordinaciju SMM bloka obavlja operator prenosnog sistema Srbije – EMS, saradjujući sa CGES-om i makedonskim operatorom prenosnog sistema MEPSO.

ČLANSTVO U MED TSO-U

CGES u okviru Asocijacije operatora prenosnih sistema zemalja Mediterana – Med TSO, sarađuje sa operatorima prenosnih sistema mediteranskih zemalja. Ova Asocijacija je osnovana sa ciljem promovisanja koordinacije razvojnih planova i rada elektoprenosnog sistema Med – TSO zemalja, a CGES kao jedan od osnivača Med – TSO asocijacije, koja ima 21 člana iz 19 zemalja Mediterana, nastoji da doprinese ostvarivanju deklarisanih ciljeva, donošenju odluka i radu ove asocijacije.

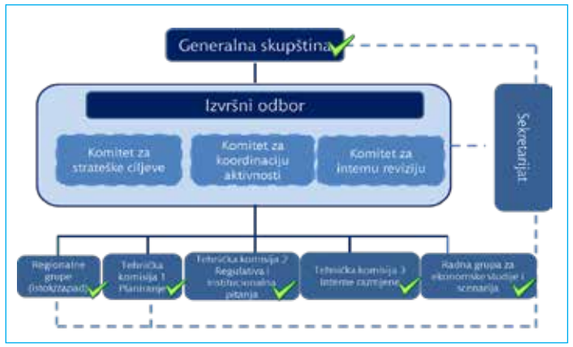

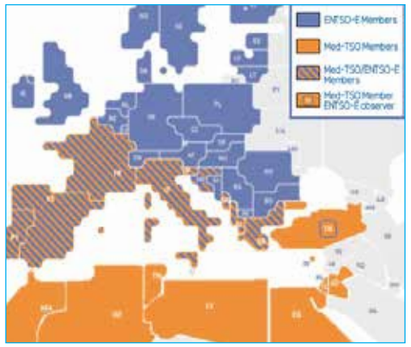

Grafik 8 – Učešće predstavnika CGES-a u komitetima MED-TSO

UČEŠĆE U CROSSBOW PROJEKTU

CROSSBOW projekat pruža usluge predstavnicima prenosnih mreža pri različitim scenarijima, kako bi se promovisale održive električne mreže, koje sadrže veću penetraciju obnovljivih izvora energije u cjelokupnoj proizvodnji i pružaju mogućnost uspostavljanja panevropskih balansnih tržišta električne energije, bliskih realnom vremenu.

CGES u okviru CrossBow projekta, sarađuje sa operatorima prenosnih sistema zemalja u regionu.

Na čelu konzorcijuma, koji je sastavljen, izmedju ostalih, od 24 kompanije i osam TSO-a iz okruženja (TRANS, ADMIE, ESO, EMS, NOSBiH, HOPS, CGES i MEPSO), se nalazi velika španska poslovna grupa ETRA.

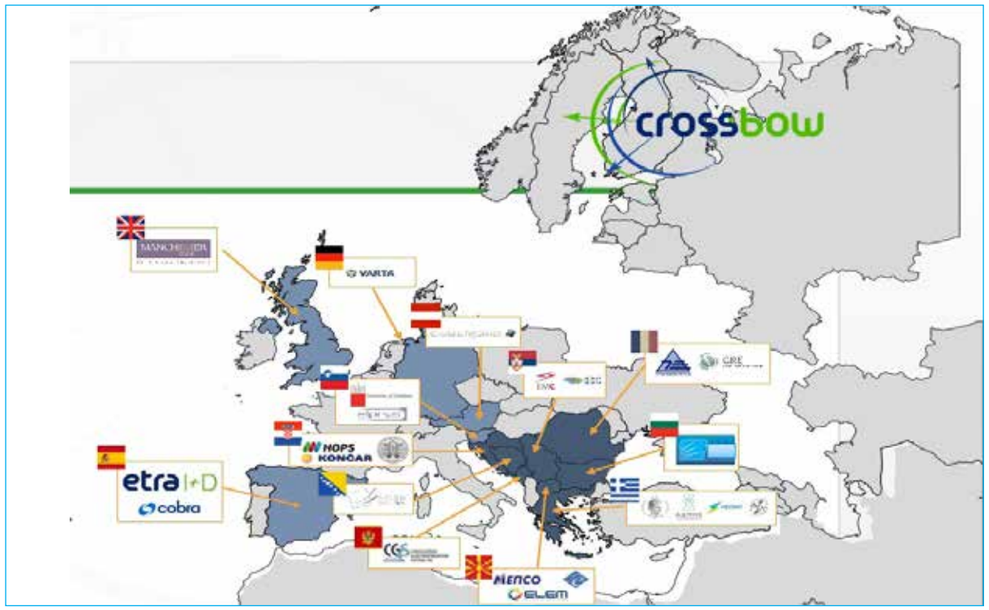

Slika 3 - Konzorcijum projekta CrossBow

KALENDAR ZNAČAJNIH DOGAĐAJA U 2018. GODINI

JANUAR

DONESENA NOVA METODOLOGIJA ZA UTVRĐIVANJE NAKNADE ZA PRIKLJUČENJE NA PRENOSNI SISTEM

U procesu harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa evropskom pravnom tekovinom, a naročito u dijelu implementacije Trećeg paketa energetskih propisa Evropske unije kroz Zakon o energetici, CGES je imao veoma aktivnu ulogu u sprovedenim aktivnostima. U prilog tome treba izdvojiti činjenicu, da je početkom 2018. godine, donesena nova Metodologija za utvrđivanje naknade za priključenje na prenosni sistem električne energije koja se zasniva na principima ravnopravnog i nediskriminatorskog tretmana korisnika koji se priključuju na prenosni sistem električne energije.

APRIL

CGES DOBIO SERTIFIKAT KAO OPERATOR PRENOSNOG SISTEMA

Izvještajnu godinu je obilježila sertifikacija Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD Podgorica, kao operatora prenosnog sistema električne energije. Naime, u aprilu 2018. godine, Regulatorna agencija za energetiku, donijela je, nakon dobijenog Mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice, Odluku o izdavanju sertifikata u postupku po Zahtjevu za sertifikaciju koju je Crnogorski elektroprenosni sistem podnio sredinom 2017. godine. Dobijena sertifikacija operatora prenosnog sistema predstavlja značajan iskorak u impementaciji Trećeg paketa energetskih propisa Evropske unije, a samim tim i stvaranja neophodnih uslova za integrisanje crnogorskog tržišta električne energije u regionalno i zajedničko tržište EU.

JUN

ODRŽANA DEVETA SKUPŠTINA AKCIONARA CGES-a

U Podgorici je 26. juna održana deveta redovna Skupština akcionara Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD, na kojoj su akcionari usvojili Izvještaj o poslovanju CGES-a za prošlu godinu, finansijske iskaze sa izvještajem nezavisnog revizora,kao i Odluku o izmjenama i dopunama Statuta Društva.

Akcionari su u nastavku Skupštine razriješili, a potom izabrali nove članove Odbora direktora CGES-a. Vladin kapital će pored Vesne Bracanović, zastupati Zoran Rakočević, Tamara Ivković i Zoran Miljanić, kojima su obnovljeni mandati. Terna je takođe imenovala dva predstavnika Giovannia Cerchiarinia i Carla Crea, dosadašnje članove Odbora direktora CGES-a, dok Elektromrežu Srbije predstavlja Jelena Matejić.

Istog dana u Podgorici, održana je konstitutivna sjednica Odbora direktora CGES-a. Za predsjednika Odbora direktora izabrana je Vesna Bracanović, a za zamjenika predsjednika ovog tijela Giovanni Cerchiarini.

JUL

CGES OBILJEŽIO DEVET GODINA USPJEŠNOG RADA

Crnogorski elektroprenosni sistem je 2. jula, prigodnom svečanošću u Hotelu "Podgorica", obilježio devet godina samostalnog rada, pune posvećenosti razvojnim ciljevima, maksimalne angažovanosti zaposlenih, vidljivih rezultata, značajnih investicija i završenih projekata.

Pored dobrih rezultata poslovanja, 2018. godna je bila godina intenzivnog rada na realizaciji projekta povezivanja elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije, čiji je značaj prepoznat od strane EU i Energetske zajednice. Pored toga, ova godina je prepoznata i po konstantnom radu na jačanju kapaciteta, kako bi spremno dočekali izazove koje nameće budućnost. Efekti investicionih ulaganja mogu se vidjeti i kroz permanentno smanjenje ukupne neisporučene električne energije iz prenosne mreže prema potrošačima u Crnoj Gori. Na svečanosti su uručene plakete najboljim radnicima svih organizacionih cjelina, jer su zaposleni ključni za uspjeh svake kompanije, te razvoj njihovih znanja i vještina nužni su za zajednički napredak. Trafostanica „Ulcinj", ponijela je epitet najbolje prenosne trafostanice.

CGES REVITALIZOVAO 110 KV DALEKOVOD „PODGORICA 2-BUDVA“

Kako bi postigao pouzdanost elektroenergetskih objekata sa tehničko-tehnološkog aspekta, Crnogorski elektroprenosni sistem je revitalizovao 110 kV dalekovod „Podgorica 2 - Budva“, što uveliko doprinosi pouzdanijem napajanju ne samo potrošača Budve, već i Crnogorskog primorja u cjelosti. Benefiti su već jasno prepoznati, pogotovo u ljetnjim mjesecima, kada je evidentna veća potrošnja, a mreža najviše opterećena.

SEPTEMBAR

CGES UČESTVOVAO NA KONFERENCIJI SADAŠNJOST I POTENCIJALI CROGORSKE ENERGETIKE

CGES je imao zapaženo učešće na konferenciji „Sadašnjost i potencijali crnogorske energetike“, u organizaciji Biznis akademije „Vijesti“, pod pokroviteljstvom Ministarstva ekonomije, koja je održana u Hotelu „Hilton“. Na konferenciji su, pored predstavnika Vlade Crne Gore, Ministarstva ekonomije, energetskih subjekata, učestvovali i predstavnici nevladinog sektora.

OKTOBAR

CGES DONIRAO BOLNICI DANILO I NAJSAVREMENIJI OPERACIONI STO VRIJEDAN 35 HILJADA EURA

Crnogorski elektroprenosni sistem donirao je Bolnici „Danilo I“ na Cetinju savremeni operacioni sto, visokih tehnoloških karakteristika, vrijedan 35 hiljada €, čime je omogućeno kvalitetnije zbrinjavanje hirurških pacijenata, kao i lakši rad zaposlenih u operacionom bloku.

Ovom humanom akcijom, CGES je još jednom potvrdio da je uspješna i društveno - odgovorna kompanija. koja prepoznaje probleme zajednice u kojoj posluje.

CGES JEDNA OD NAJBOLJIH KOMPANIJA IZ OBLASTI KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA U CRNOJ GORI

Na Investitorskoj konferenciji, koja je održana povodom obilježavanja 25 godina od osnivanja „Montenegroberze“ AD Podgorica, dodijeljene su nagrade za najbolje kompanije iz oblasti korporativnog upravljanja u Crnoj Gori. Među nagrađenima je i Crnogorski elektroprenosni sistem, koji je osvojio treće mjesto.

CGES OMOGUĆIO SVOJIM ZAPOSLENIMA EDUKACIJU O ZNAČAJU PREVENCIJE KANCERA DOJKE

Crnogorski elektroprenosni sistem je u saradnji sa „Zdrava Dona Montenegrina“ organizovao za svoje koleginice predavanje dr Nade Cicmil na temu „Prevencija karcinoma dojke, sve što želite da znate i pitate“. Kompanija je na ovaj način poslala snažnu poruku da podržava aktivnosti nevladine organizacije „Zdrava Dona Montenegrina“ u borbi protiv ove vrste kancera, i u isto vrijeme pokazala brigu prema svom najznačajnijem resursu - zaposlenima, omogućavajući im edukaciju na ovu temu.

NOVEMBAR

CGES I KfW POTPISALI UGOVOR O KREDITU VRIJEDNOM 20 MILIONA EURA

Ugovor o finansijskom aranžmanu, vrijednom 20 miliona eura, potpisali su Dragan Kujović, izvršni direktor CGES-a i Jörg Meilicke, direktor za Crnu Goru i region.

Potpisivanje ovog ugovora predstavlja prvi korak na putu izgradnje elektroenergetske infrastrukture u sistemu prenosa električne energije na poluostrvu Luštica. Navedeni projekat obuhvata izgradnju nove trafostanice 110/35 kV u Radovićima, proširenje trafostanice 110/35 kV u Tivtu, postavljanje podzemnih 110 kV kablova koji povezuju trafostanicu Radovići sa postojećim nadzemnim 110 kV vodom "Tivat-Budva". Takođe, podrazumijeva i realizaciju novog nadzemnog 110 kV voda "Lastva-Kotor", kao i rekonstrukciju nadzemnog 110 kV voda "Tivat-Lastva".

Realizacijom ove veoma značajne investicije, obezbijedićemo znatno veći nivo sigurnosti i pouzdanosti u napajanju električnom energijom svih potrošača na području ovog dijela Crnogorskog primorja, kao i kapacitete za priključenje novih turističkih kompleksa, čija je izgradnja u planu.

TRAFOSTANICA LASTVA PUŠTENA U PROBNI RAD

Trafostanica 400/110 kV „Lastva“ puštena je u probni rad povezivanjem 110 kV postrojenja na DV „Budva-Tivat“, čime su obezbijeđeni tehnički uslovi i omogućen uspješan početak testiranja dijela opreme konvertorskog postrojenja, za čiju je izgradnju i puštanje u rad zadužen italijanski operator prenosnog sistema Terna.

DECEMBAR

CGES-U NAGRADA U OBLASTI BRIGA ZA ZAJEDNICU

Crnogorski elektroprenosni sistem dobitnik je nagrade Unije poslodavaca Crne Gore (UPCG) u 2018. godini, u oblasti "Briga za zajednicu", u kategoriji veliko preduzeće.

Društveno-odgovorno poslovanje u najvećoj mjeri prihvataju i praktikuju velike kompanije, naročito one globalne, ali iz godine u godinu, takva praksa postaje sve zastupljenija i među malim i srednjim preduzećima koja postaju čak i svojevrsni lideri inovativnog pristupa u primjeni principa društveno-odgovornog poslovanja.

CGES SA 20 HILJADA EURA POMOGAO KUPOVINU ĐAČKOG AUTOBUSA

Školski autobus, za čiju je nabavku Crnogorski elektroprenosni sistem izdvojio 20 hiljada €, omogućiće učenicima poddurmitorskih sela ugodan, bezbjedan i redovan prevoz do škole i nazad, čime će na Žabljaku, dugoročno biti riješen višegodišnji problem đačkog prevoza.

Za CGES, kao društveno-odgovornu kompaniju karakteristično je da, u skladu sa mogućnostima, uvijek podržava ono što je dobrobit za širu društvenu zajednicu.

VE MOŽURA PRIKLJUČENA NA MREŽU

Vjetroelektrana „Možura“ priključena je na elektroprenosnu mrežu krajem 2018. godine, sto je obezbijedilo znatno rasterećenje 110 kV dalekovoda koji povezuje Crnogorsko primorje sa Podgoricom.

SKUPŠTINA USVOJILA ODLUKU O RASPODJELI 16,24 MILIONA € DIVIDENDE

Skupština akcionara Crnogorskog elektroprenosnog sistema je, posljednjeg dana 2018. godine, usvojila Odluku o raspodjeli 16,24 miliona € dividende u bruto iznosu. To je dio neraspoređene dobiti naše kompanije iz prethodnih godina, a koja je na kraju prošle godine iznosila 28,71 milion €. Neto vrijednost dividende po jednoj akciji je 0,101 €.

TEHNIČKI PODACI

INVESTICIJE

Plan investicija za 2018. godinu predvidio je aktivnosti na 58 projekata, u iznosu od 28.134.000 €. Od toga, 12 projekata je realizovano tokom 2018. godine i svi su u funkciji, a pet investicija završeno je brže od predviđene dinamike. Među završenim projektima je revitalizacija dalekovoda 110 kV „Podgorica 2–Budva", nabavka mjernih transformatora i odvodnika prenapona, čime je obezbijeđeno pouzdanije snadbijevanje potrošača električnom energijom na Crnogorskom promorju.

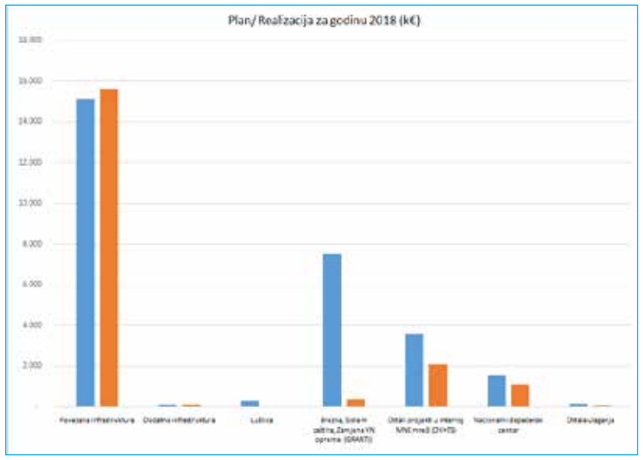

Treba svakako navesti i aktivnost koja se odnosila na smanjenje trajanja beznaponske pauze i troškova održavanja, pouzdaniji rad EES i ispunjavanje uslova koje zahtijeva uvođenje novog SCADA sistema.

U 2018. godini realizovano je 84% planiranih investicija, izuzimajući projekat „Brezna" (za koji su sredstva obezbijeđena iz granta WBIF), čime je ostvareno gotovo 20 miliona € investicija.

Od ukupno 58 postupaka javnih nabavki vezano za investicije, realizovano je 81%.

Grafik 9 – Plan/realizacija investicija za 2018.godinu

1. POVEZANA INFRASTRUKTURA - TS „LASTVA", DV „LASTVA-ČEVO" I „ČEVO-PLJEVLJA"

U pitanju je investicija koja će omogućiti realizaciju projekta podmorske interkonekcije između Crne Gore i Italije. Važno je napomenuti da će se realizacijom ovog projekta, osim direktnih benefita od nove interkonekcije, značajno poboljšati sigurnost i pouzdanost napajanja električnom energijom Crnogorskog primorja i dijela sjevera Crne Gore. Završetkom cijelog projekta, omogućit će se zatvaranje 400 kV prstena na području Crne Gore, čime će se povećati pouzdanost elektroenergetskog sistema. Kroz ovaj dio projekta realizuje se i povezivanje 110 kV vodom buduće TS 110/35 kV „Žabljak" i TS 110/35 kV „Brezna".

Projekat podrazumijeva izgradnju:

- TS 400/110/35 kV „Lastva", snage 2x300 MVA u GIS izvedbi
- DV 2x400 kV i 400 kV „Lastva - Čevo" po principu „ulaz-izlaz" od TS „Lastve" do DV „Podgorica - Trebinje" i dio 400 kV DV „Lastva - Pljevlja", dužine oko 35 km
- DV 400 kV i 400+110 kV „Čevo – Pljevlja", dužine oko 120 km

U toku 2018. godine, realizovane su obimne aktivnosti vezano za izradu projektne dokumentacije, izvođenje radova i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa. U skladu sa planom, u povezanu infrastrukturu u 2018. godini je uloženo nešto više od 15 mil €. Trafostanica „Lastva" je završena i stavljena u privremeni pogon.

Na dalekovodu 2x400 kV, radovi su privedeni kraju tokom 2018. godine i izvršeno je njegovo povezivanje na vod „Podgorica-Trebinje" i to početkom 2019.godine. Na dionici „Čevo-Pljevlja", urađeno oko 61% radova, a ukupna realizacija projekta je na nivou od oko 82%.

2. GRANT - IZGRADNJA 400 KV DV „PLJEVLJA 2-BAJINA BAŠTA" I 400 KV DV „PLJEVLJA 2-VIŠEGRAD", IZGRADNJA TS 110/35 KV „BREZNA" I NJENO POVEZIVANJE NA PRENOSNU MREŽU, REKONSTRUKCIJA SISTEMA ZAŠTITA I ZAMJENA VN OPREME U TRAFOSTANICAMA

Predmetni projekat koji će biti finansiran iz bespovratnih sredstava WBIF-a (grant), obuhvata četiri projekta:

I. Realizacija 400 kV DV „Pljevlja 2-Bajina Bašta/Višegrad" obuhvata:

- zgradnju 2x400 kV DV „Pljevlja 2-Bajina Bašta/Višegrad" (crnogorski dio do granice), u dužini od oko 15 km;
- Izgradnju i opremanje dva nova 400 kV polja u TS 400/220/110 kV „Pljevlja 2".

U vezi sa ovim projektom, u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, radilo se na pripremi Detaljnog prostornog plana za koridor dalekovoda. Takođe, pristupilo se ažuriranju regionalne studije izvodljivosti koju je pokrenuo EMS. Usaglašen je Projektni zadatak za obrađivača studije na nivou operatora prenosih sistema Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore.

II. TS 400/110/35 kV „Brezna" i pripadajući dalekovodi

Investitor VE „Krnovo" je završio izgradnju infrastrukture (TS 110/35 kV „Brezna", DV 110 kV od TS „Brezna" do postojećeg DV 110 kV „Kličevo-Brezna", DV 2x110 kV od TS „Brezna" do TS „Krnovo").

U toku 2018. godine usaglašen je ugovor o otkupu infrastrukture, pa se preuzimanje objekata od CGES-a očekuje tokom 2019. godine.

III. Rekonstrukcija sistema zaštita u cijeloj mreži

U cilju unapređenja sistema zaštite i upravljanja, planirano je da se sve trafostanice CGES-a opreme sa mikroprocesorskim uređajima za zaštitu i upravljanje.

Projekat se realizuje u nekoliko faza i to:

- Rekonstrukcija sistema zaštite 220 kV i 110 kV u „TS Podgorica 2“, TS „Pljevlja 2“, TS „Ribarevine“ i TS „Mojkovac“ (završeno);
- Rekonstrukcija sistema zaštita, upravljanja i sopstvene potrošnje u TS 220/110/35 kV „Podgorica 1“
- Rekonstrukcija zaštite i upravljanja u ostaloj 110 kV mreži.

U toku 2018. godine, u saradnji sa KfW bankom preduzete su neophodne aktivnosti u okviru tenderskog postupka za izbor najpovoljnijeg izvođača. Završetak postupka planiran je u prvoj polovini 2019. godine.

IV. Zamjena VN opreme u trafostanicama

U cilju obezbjeđivanja uslova za pouzdano i sigurno napajanje potrošača električnom energijom, pored izgradnje novih elemenata prenosne mreže, CGES vrši u postojećim objektima-trafostanicama zamjenu VN opreme. Nakon prve faze (koja je završena), druga faza obuhvata radove u TS „Pljevlja“, TS „Podgorica 2“, TS „Ribarevine“, TS „Podgorica 1“, TS „Podgorica 3“, TS „Berane“, TS „Budva“, TS „Herceg Novi“, TS „Bar“, TS „Cetinje“, TS „Tivat“, TS „Ulcinj“ i TS „Nikšić“.
U toku 2018. godine, realizovan je pretkvalifikacioni postupak. Izabrani su ponuđači koji zadovoljavaju uslove za učešće na tenderu i završena je priprema tendera.

3. IZGRADNJA TS 110/35 KV „LUŠTICA“ SA PRIKLJUČKOM NA 110 KV MREŽU

Projekat obuhvata sljedeće:

- Izgradnju TS 110/35 kV „Radovići“ (GIS);
- Rekonstrukciju TS „Tivat“(sabirnice, sekciono polje i VN oprema);
- Izgradnja 2x110kV kabla TS „Radovići“-st.br.170 dalekovoda 110kV „Lastva- Tivat“, u dužini 11,5 km;
- Rekonstrukciju DV 110 kV „Lastva-Tivat“, u dužini od 12 km.

Projekat će biti finansiran iz kredita KfW banke.

U toku 2018. godine, radilo se na pripremi tenderske dokumentacije za pružanje konsultantskih usluga. Potpisan je ugovor o kreditu i usvojen Prostorni plan posebne namjene za Obalno područje kojim su se stekli uslovi za dalju realizaciju projekta.

4. SCADA ZA NOVI DISPEČERSKI CENTAR SA EMS SISTEMOM (UKLJUČUJUĆI I PROCJENU N-1 FAKTORA SIGURNOSTI U EES U REALNOM VREMENU)

Cilj projekta je unapređenje i poboljšanje nadzornih i upravljačkih kapaciteta, kao i performanse postojećeg NDC (Nacionalnog dispečerskog centra), na način da će se formirati dva nezavisna i paralelena dispečerska centra, čime će CGES ispuniti zahtjeve savremene prakse upravljanja EES u skladu sa ENTSO-E standardima.

Projekat uvođenja novog SCADA sistema se sastoji od dva potprojekta:

A - implementacija novog SCADA/EMS sistema na lokaciji postojećeg NDC-a i na lokaciji Rezervnog dispečerskog centra (RDC) i

B - priprema svih objekata za njihovo povezivanje sa novim sistemom koje obuhvata ugradnju novih RTU (krajnjih stanica), u 28 objekata i implementaciju novog sistema za komunikaciju sa centrima upravljanja.

U toku 2018. godine, realizovan je veći dio potprojekta A, odnosno aktivnosti proizvodnje (razvoja), integracije i parametrizacije, pre FAT i FAT ispitivanje. Potprojekat B je kompletiran nabavkom opreme za nadogradnju OMKS i RTU u TS „Nikšić“, obukom u oblasti komunikacija protokola IEC 61850 i IEC 60870-5-104 i unapređenjem lokalnog SCADA sistema u TS „Virpazar“.

5. TRAFOSTANICA „PODGORICA 4“, OBEZBJEĐENJE DVOSTRANOG 110 KV NAPAJANJA

Trafostanica 110/10 kV „Podgorica 4" električnom energijom napaja značajan dio konzuma Glavnog grada i napaja se iz TS 400/110kV „Podgorica 2", radijalno 110 kV nadzemnim vodom. U cilju zadovoljenja n-1 kriterijuma sigurnosti napajanja, neophodno je TS „Podgorica 4" dodatno povezati sa prenosnom mrežom.

Projekat podrazumijeva povezivanje trafostanica 110/10 kV „Podgorica 4“ i 220/110/35 kV „Podgorica 1“ na sljedeći način:

- Veza od TS „Podgorice 1“ do stuba broj 12 A – trasom bivšeg 110 kV DV „Podgorica 1-Budva“;
- Veza od stuba broj 12 do TS „Podgorice 4“ – novim 110 kV kablovskim vodom;
- Opremanje pripadajućih DV polja u „TS Podgorica 1“ i „Podgorica 4“.

U toku 2018. godne, završena je isporuka primarne opreme potrebne za realizaciju projekta. Rađeno je na rješavanju imovinsko pravnih odnosa, završetak projekta se očekuje u prvom kvartalu 2019. godine.

6. REVITALIZACIJA 110 KV DALEKOVODA

Projekat se realizuje kako bi se povećala pogonska sigurnost dalekovoda i obezbijedilo sigurnije i kvalitetnije napajanje potrošača električnim energijom.
U toku 2018. godine realizovan je planirani potprojekat antikorozivne zaštite u nekoliko trafostanica, objavljen tender i potpisan ugovor za revitalizaciju DV „Podgorica 1 – Perućica“, realizovana sanacija stuba na DV 110 kV „Berane – Ribarevine“ i isporučeni GPS-ovi.
Sa NOS BiH dogovoren obim i dinamika rekonstrukcije za DV 110 kV „Herceg Novi – Trebinje“, pa će tender biti objavljen 2019. godine.

7. OSTALI VEĆI PROJEKTI

Pored gore navedenih projekata koji su detaljno opisani, rađeno je i radi se na sljedećim projektima:

- Revitalizacija DV 110 kV „Budva -Podgorica 2“;
- Nabavka mjernih transformatora;
- Izgradnja TS 110/35kV „Žabljak“;
- Rekonstrukcija 110 kV DV „Lastva – Tivat“ - II faza;
- Izgradnja 110kV DV „Virpazar-Ulcinj“;
- Izrada glavnog projekta o označavanju dalekovoda i označavanje istih;
- Izgradnja 110 kV DV „Lastva – Kotor“;
- Nabavka i implementacija ERP sistema;
- Rekonstrukcija i proširenje TS 110/35kV „Pljevlja 1“;
- Nabavka energetskog transformatora 110/35KV, 63MVA, u TS „Nikšić“;
- Nova rekonstrukcija 110 kV DV „Bar – Budva“;
- Nabavka energetskog transformatora 110/35KV, 20MVA, u TS „Kotor“;
- DR Data Centar (Disaster Recovery Data Centar);
- Obnavljanje računara i računarske opreme;
- Revitalizacija trafostanica-građevinski dio;
- Nadogradnja serverske i mrežne infrastrukture u data centru CGES-a;
- Realizacija sistema za daljinski pristup procesnim mrežama i uključenje novih objekata u NDC SCADA sistem;
- Nadogradnja telekomunikacionog sistema;
- Revitalizacija transformatora;
- Nabavka i implementacija hardvera i softvera za FMIS;
- Rekonstrukcija DV 110 kV „Berane-Andrijevica“;
- Izmještanje dijela DV 400 kV „Ribarevine-Peć“;
- Invertori za trafostanice.

EKSPLOATACIJA

Elektroprenosni sistem u Crnoj Gori, prema Zakonu o energetici čine vodovi napona 110kV, 220kV i 400kV kao i 24 trafostanice sa 53 transformatora, ukupne instalisane snage 3846,5 MVA, prenosnog odnosa 400/220 kV, 400/110 kV, 220/110 kV i 110/x kV.

Grafički prikaz instalisane snage energetskih transformatora po naponskim nivoima dat je na slici ispod:

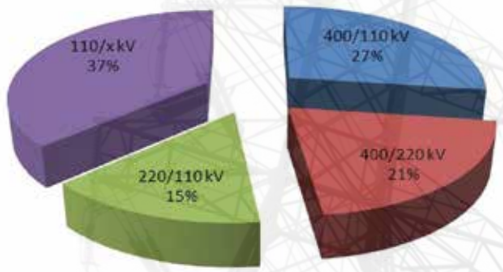

Grafik 10 – Instalisana snaga energetskih ransformatora po naponskim nivoima

Rukovaoci električne komande su tokom 2018. godine vršili manipulacije rasklopnom opremom u 20 trafostanica CGES-a. Pored redovnih obaveza koji se tiču vođenja poslova eksploatacije postrojenja, rukovaoci električne komande su aktivno učestvovali na sanacijama posljedica havarijskih situacija kao i situacija izazvanih vremenskim nepogodama (požari i sl.). Izvršeno je ispitivanje transformatorskog ulja iz energetskih transformatora prema utvrđenom godišnjem planu. Ukupno je urađeno 79 analiza (GH, FHE, sadržaj vode, FAL, korozivnost) na uzorcima ulja iz 28 transformatorskih jedinica.

Izvršeno je ispitivanje i podešavanje ventila sigurnosti na instalacijama komprimovanog vazduha u svim trafostanicama CGES-a u kojima pomenute instalacije još uvijek postoje.

Prema utvrđenom godišnjem planu, urađen je servis dizel agregata u trafostanicama „Podgorica 1“, „Podgorica 2“, „Pljevlja 1“,„Pljevlja 2“ i „Mojkovac“.

Takođe, urađeno je ispitivanje uzemljenja za trafostanice „Bar“,„Budva“ i „Berane“.

Posebna pažnja posvećena je radu regulacionih sklopki transformatora. U tu svrhu zamijenjeni su motorni pogoni za regulacione sklopke u trafostanicama „Virpazar“,„Berane“ i „Podgorica 5“. Kompletan servis regulacionih sklopki urađen je u trafostanicama „Nikšić“,„Mojkovac“,„Budva“ i „Tivat“.

U drugoj polovini godine, puštena je u rad TS 400/110/35 kV „Lastva“.

Realizovani su svi neophodni planirani poslovi kako bi objekti trafostanica bili u stanju pune pogonske spremnosti.

ODRŽAVANJE

1. TRAFOSTANICE

Održavanje trafostanica se vrši u skladu sa usvojenim Planom održavanja za 2018. godinu, standardima i tehničkim propisima za održavanje elektroenergetskih objekata prenosne mreže.

U izvještajnom periodu, Odjeljenje za održavanje trafostanica ukupno je izvršilo 50 revizija i 38 remonata visokonaponske opreme na svim naponskim nivoima.

NAPONSKI NIVO	REVIZIJA	REMONT
	planirano/realizovano	planirano/realizovano
400 kV	3/3	0/0
220 kV	0/0	0/0
110 kV	18/18	14/13
35 kV	29/29	25/25

Tabela 3 - Pregled aktivnosti Odjeljenja za održavanje trafostanica u 2018. godini

Osim planiranih remonata i revizija, izvršene su i planirane zamjene VN prekidača, rastavljača, mjernih transformatora, odvodnika prenapona 400, 220, 110 i 35 kV.

NAZIV OPREME	KOLIČINA
Prekidač snage 35 kV;	3
Strujni mjerni transformator 35 kV;	6
Naponski mjerni transformator 35 kV;	3
Prekidač snage 110 kV;	5
Odvodnik prenapona 110 kV;	21
Strujni mjerni transformator 110 kV;	15
Naponski mjerni transformator 110 kV;	7
Odvodnik prenapona 400 kV;	3
Strujni mjerni transformator 400 kV;	4
Naponski mjerni transformator 400 kV;	1

Tabela 4 - Zamijenjena VN oprema u 2018. godini

Topla mjesta su otklonjena u skladu sa Izvještajem o termovizijskom snimanju postrojenja dostavljenih od Službe zaštite i ispitivanja. Od ukupno detektovanih 21, otklonjena su 19 (dva topla mjesta nijesu otklonjena, zbog nemogućnosti dobijanja beznaponskog stanja).

Od intervencija, gdje je bilo neophodno dodatno angažovanje mehanizacije i većeg broja izvršilaca izdvajamo:

- Saniranje posljedica havarije u DV polju 110 kV „Podgorica 2“ u TS 110/35 kV „Cetinje“ i
- Saniranje posljedica havarije u DV polju 110 kV „Podgorica 4“ u TS 400/110 kV „Podgorica 2“.

Od planiranih poslova, gdje je bilo neophodno dodatno angažovanje mehanizacije i većeg broja izvršilaca izdvajamo:

- Zamjena prekidača snage 110 kV u DV poljima Podgorica 2/2, Perućica 3 u TS 220/110/35 kV „Podgorica 1“
- Zamjena prekidača snage 110 kV u trafo poljima T4 63 MVA, T2 125 MVA i SPPSS 110 kV u TS 220/110/35 kV „Podgorica 1“
- Remont rastavljača 220 kV u DV polju Piva 2 u TS 400/220/110 kV „Pljevlja“ 2.

2. DALEKOVODI

U skladu sa standardima i tehničkim propisima o održavanju elektroenergetskih objekata prenosne mreže kao i planu za 2018. godinu, u izvještajnom periodu Odjeljenje za održavanje dalekovoda ukupno je izvršilo 88 pregleda i 13 remonata dalekovoda.

Kao jednu od najznačajnijih aktivnosti kada su postojeći dalekovodi u pitanju tokom 2018.godine je kompletna rekonstrukcija dalekovoda 110 kV „Podgorica – Budva“, koja je uključila kompletnu zamjenu faznih provodnika, zaštitnog užeta, izolatora, spojne i ovjesne opreme.

	PREGLED	REMONT
	planirano/realizovano	planirano/realizovano
400 KV	10/10	1/1
220 KV	16/16	1/1
2X110 KV	4/4	0/0
110 KV	54/54	13/13
110(35) KV	8/8	0/0
Σ	92/92	15/15

Tabela 5 - Pregled aktivnosti Odjeljenja za održavanje dalekovoda u 2018. godini

Nakon obavljenih pregleda dalekovoda, izvršeno je otklanjanje svih nedostataka za koje je procijenjeno da mogu uticati na pogonsku sigurnost dalekovoda (sječa šume i rastinja u trasama dalekovoda, ugradnja nedostajućih pozicija čelične konstrukcije stubova i sl.).

Od aktivnosti koje su tokom 2018. godine izvedene od strane Odjeljenja za održavanje dalekovoda, važno je napomenuti učešće u radovima na povezivanju TS 400/110kV „Lastva" sa konvertorskim postrojenjem 400kV kao i izvođenje radova na uklapanju TS „Lastva" u prenosnu mrežu 400kV i 110kV.

Takođe, u aprilu mjesecu nakon havarije stuba br. 65 na DV 110 kV „Herceg Novi – Tivat", uspješno je urađeno postavljanje havarijskog stuba.

Radnici Odjeljenja u ovom periodu imali su i niz drugih aktivnosti kao što su vođenje i učestvovanje u više investicionih projekata, biranje trase, revizije projektne dokumentacije, nadzori na izvođenju i slično.

ISPITIVANJA VISOKONAPONSKE OPREME I ZAŠTITA

Saglasno planu za 2018. godinu, kao i u skladu sa standardima i tehničkim propisima o održavanju elektroenergetskih postrojenja prenosne mreže (Pravilnik CGES 2017), u izvještajnom periodu Služba zaštite i ispitivanja ukupno je izvršila 319 radnih naloga, od čega 47 hitnih intervencija. Kontrolisane su i ispitane 133 postojeće zaštite. Izvršeno je mjerenje parcijalnih pražnjenja na svim mjernim transformatorima u pogonu, termovizijska kontrola cjelokupne VN opreme svih objekata i kompletno ispitano 19 transformatora.

Efektivni stepen realizacije plana u 2018. godini je bio 107,31%.

2018.	PLANIRANO				REALIZOVANO			
NAPONSKI NIVO	ZAŠTITE	PARCIJALNA PRAŽNJENJA I TERMOGRAFIJA	TERMOVIZIJSKA KONTROLA TS	KOMPLETNO ISPITIVANJE ETR	ZAŠTITE	PARCIJALNA PRAŽNJENJA I TERMOGRAFIJA	TERMOVIZIJSKA KONTROLA TS	KOMPLETNO ISPITIVANJE ETR
440 KV	7	15	3	2	7	15	3	2
220 KV	8	20	2	1	5	20	2	1
110 KV	48	58	18	8	46	58	18	16
35 KV	-	77	-	-	24	77	-	-
ENERGETSKI TRANSFOR-MATOR	51	51	-	-	51	51	-	-
UKUPNO	114	221	23	11	133	221	23	19
REALIZACIJA	**396*100/369=107,31 %**							

Tabela 6 - Pregled aktivnosti Službe zaštite i ispitivanja u 2018. godini

UPRAVLJANJE SISTEMOM

POTROŠNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

U Tabeli 7 dati su podaci o potrošnji najvećih potrošača direktno priključenih na prenosnu mrežu, (Kombinat aluminijuma Podgorica, Željezara Nikšić, Željeznička infrastruktura itd.). Iz trenda prikazanog na Grafiku 11 uočava se da je ukupna potrošnja električne energije u Crnoj Gori u 2018. godini od 3,26 TWh, prosjek prethodne tri godine.

GODINA	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
KAP	965.70	1,241.18	1,386.86	1,110.99	734.86	665.45	643.08	547.65	592.07	595.77
ŽELJEZARA	122.57	79.15	85.82	47.09	29.44	16.11	42.50	35.11	40.46	38.64
ŽICG	18.22	20.67	15.01	14.60	19.95	18.06	19.68	20.46	20.32	19.23
TE PLJEVLJA SOPSTVENA POTROŠNJA	-	-	6.83	9.05	9.04	7.61	6.91	9.05	7.62	8.46
OSTALI DIR.KUPCI: RUD PV, CRBC(UVAČ;MRKE), SP KRNOVO I MOŽURA	-	-	-	-	-	1.82	1.77	1.50	14.12	14.64
DISTRIBUCIJA	2,480.83	2,486.70	2,547.38	2,573.78	2,499.53	2,416.71	2,561.09	2,510.33	2,604.33	2,583.53
UKUPNO	**3587.32**	**3827.75**	**4041.89**	**3755.511**	**3292.81**	**3125.754**	**3275.033**	**3124.106**	**3278.921**	**3260.27**

Tabela 7 - Pregled potrošnje korisnika prenosne mreže u GWh za period 2009-2018. godina

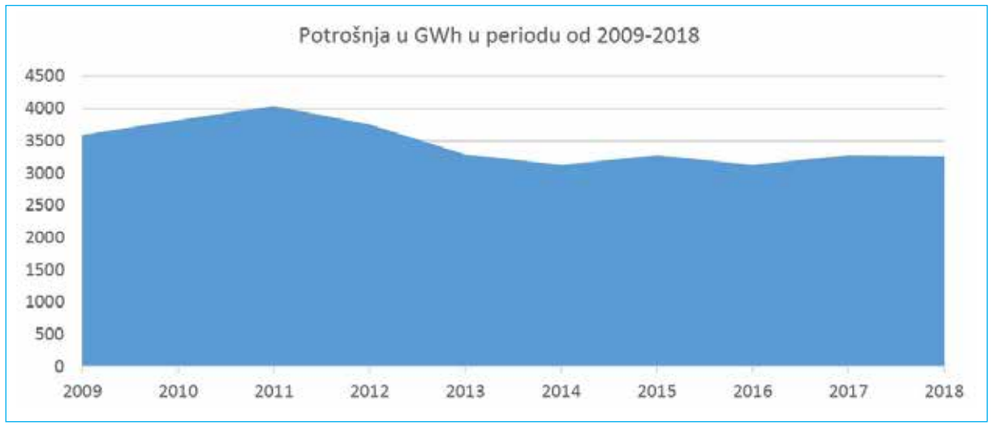

Grafik 11 - Ukupna potrošnja električne energije za period 2009-2018. god.

STRUKTURA POTROŠNJE

Struktura potrošnje prikazana je na sljedećem dijagramu:

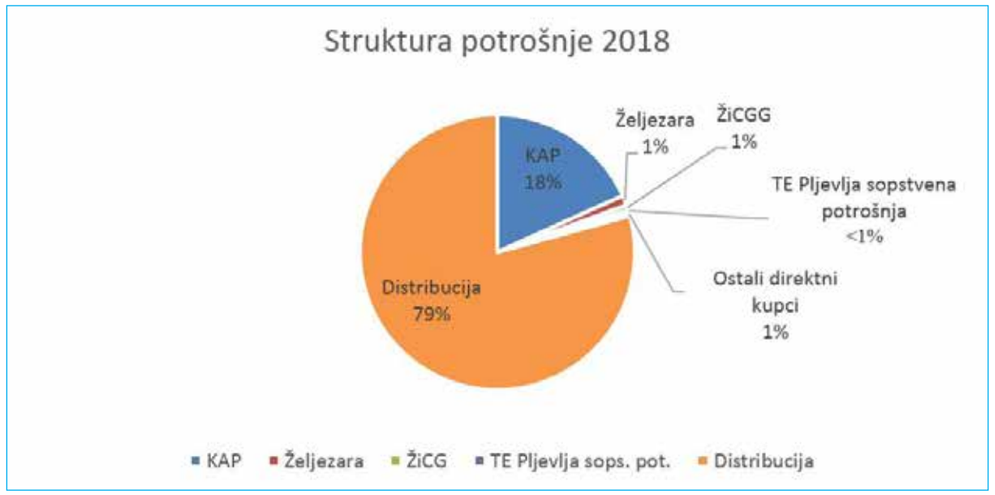

Grafik 12 - Struktura potrošnje električne energije u 2018. god.

Sa dijagrama se može zaključiti da se oko 4/5 ukupne potrošnje električne energije odnosi na kupce na distrubutivnom nivou. Uočava se rast udjela distributivnih potrošača u ukupnoj potrošnji (isti je npr. 2011. iznosio oko 60%).

A) PREDATA ELEKTRIČNA ENERGIJA U DISTRIBUTIVNU MREŽU

Zbog visoke potrošnje u vrijeme ljetnje turističke sezone, tačke priključenja na primorju bilježe maksimalnu potrošnju upravo u tom periodu. Činjenica da je trend kretanja potrošnje po mjesecima primorskih opština nerijetko suprotnog smjera u odnosu na smjer kretanja potrošnje u centralnom i sjevernom dijelu, čini dijagram potrošnje na nivou Crne Gore uravnoteženijim.

Grafik 13 - Ukupno predata električna enegija u distributivnu mrežu u MWh

B) POTROŠNJA PO TRAFOSTANICAMA

U sledećoj tabeli i na dijagramu prikazana je predata električna energija u distributivnu mrežu u 2018. godini po trafostanicama (GWh):

GWH													
2018.	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC	UKUPNO
ANDRIJEVICA	1,343	557	55	11	3	7	657	1,388	2,211	2,568	1,651	1,227	11,677
BAR	17,890	16,885	17,175	12,167	12,200	15,037	20,347	23,568	14,388	11,331	14,301	17,762	193,050
BERANE	6,057	5,040	4,153	3,410	3,714	4,548	5,365	7,115	7,725	8,520	8,073	8,297	72,016
BREZNA	1,250	1,168	947	939	742	872	696	885	923	567	699	1,123	10,810
BUDVA	19,341	18,630	19,450	15,378	17,431	23,014	30,948	36,152	23,580	16,303	15,564	21,377	257,169
CETINJE	7,125	6,339	6,515	4,445	3,827	3,474	5,946	8,597	6,914	7,319	8,514	10,689	79,704
DANILOVGRAD	5,263	4,831	4,717	3,136	4,335	4,923	5,780	6,562	5,217	6,123	6,618	7,986	65,490
H. NOVI	16,397	15,831	16,001	10,808	10,651	12,804	17,763	20,740	13,185	11,185	12,388	17,389	175,141
KLICEVO	7,221	6,677	7,041	4,683	4,598	4,335	4,496	4,589	4,686	5,243	6,129	7,527	67,225
KOTOR	10,588	10,057	10,430	7,011	6,868	7,865	8,089	7,351	4,793	4,271	5,097	7,765	90,186
MOJKOVAC	3,837	3,359	3,269	2,517	2,714	2,861	3,201	3,937	3,591	3,632	3,510	4,138	40,567
NIKSIC	16,402	15,044	15,966	12,470	11,227	11,348	12,096	12,199	12,096	13,904	15,386	18,645	166,783
PODGORICA 1	29,352	27,167	28,001	19,594	19,543	20,479	23,435	24,598	20,350	19,859	23,009	30,898	286,285
PODGORICA 3	20,023	19,076	19,450	13,030	12,844	13,600	15,925	17,158	14,429	12,898	15,906	21,337	195,676
PODGORICA 4	24,674	22,999	23,386	16,004	15,827	16,452	17,277	19,039	16,661	15,702	18,134	25,403	231,558
PODGORICA 5	14,665	14,142	14,327	9,545	9,409	9,727	10,258	11,053	9,735	9,538	11,513	15,750	139,663
PLJEVLJA1	12,886	11,512	12,152	10,568	10,058	9,683	10,785	10,735	9,714	10,770	10,574	12,255	131,693
B. POLJE	8,430	7,368	7,911	7,225	6,053	5,750	6,578	7,372	7,430	8,287	8,070	8,708	89,180
TIVAT	12,977	12,201	12,532	9,259	9,290	10,529	12,481	13,924	9,805	8,490	9,747	13,349	134,584
ULCINJ	8,246	7,674	7,805	6,180	6,491	8,293	13,141	15,936	8,470	6,833	5,377	8,774	103,220
VILUSI	601	521	550	487	501	503	578	577	530	570	557	627	6,602
VIRPAZAR	3,431	2,840	2,997	2,840	3,673	4,050	5,112	5,589	4,821	4,597	3,934	3,098	46,983
LASTVA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	17	19	39
UKUPNO	248,000	229,920	234,829	171,705	172,000	190,153	230,955	259,063	201,255	188,512	204,766	264,144	2,595,302

Tabela 8 - Pregled predate električne energije po trafostanicama u 2018. god.

Takođe, primjećujemo da je u velikom procentu potrošnja locirana na području Glavnog grada.

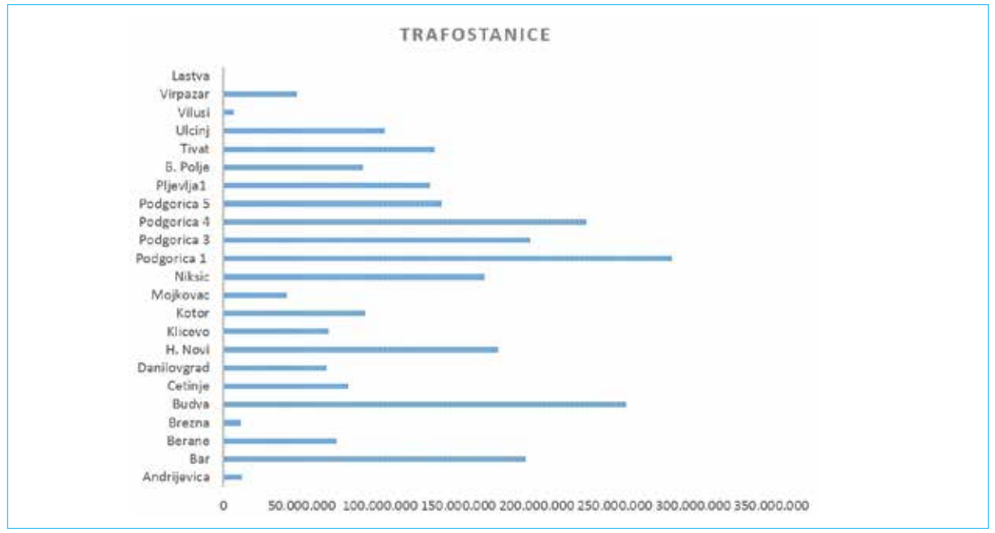

Grafik 14 - Struktura potrošnje električne energije u 2018. godini po trafostanicama

KARAKTERISTIKE POTROŠNJE ELEKTRIČNE ENERGIJE

U tabeli ispod su prikazane maksimalne snage direktnih potrošača u MW:

2018.	MAKSIMALNA OSTVARENA SNAGA (MW)											
DIREKTNI POTROŠAČI	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
KAP	72.50	71.55	74.39	72.87	75.28	75.34	75.12	74.24	73.59	60.43	61.00	61.14
ŽELJEZARA NIKŠIĆ	11.04	10.87	11.04	10.52	8.76	6.47	8.14	9.66	8.69	10.14	9.97	11.14
ŽELJEZNIČKA INFRASTRUKTURA	10.03	8.65	9.57	8.32	9.34	7.35	10.36	7.78	10.03	7.59	10.08	9.17
TE PLJEVLJA - SOPSTVENA POTROŠNJA	1.29	1.30	7.01	1.07	5.74	1.26	1.27	9.48	1.65	1.65	7.37	1.87
VE KRNOVO - SOPSTVENA POTROŠNJA	0.46	0.53	0.46	0.46	0.46	0.46	0.46	0.46	0.46	0.53	0.46	0.46
CRBC	3.59	3.17	3.19	2.82	2.79	2.55	2.29	2.35	2.27	1.91	2.35	2.35
UKUPNO - DIREKTNI KUPCI	98.91	96.06	105.67	96.05	102.37	93.44	97.63	103.97	96.68	82.26	91.25	86.14
ODS	468.06	491.95	492.95	372.10	335.92	392.45	485.17	517.99	419.24	348.43	440.87	497.60
UKUPNO	**566.97**	**588.00**	**598.61**	**468.14**	**438.29**	**485.89**	**582.80**	**621.95**	**515.92**	**430.70**	**532.11**	**583.74**

Tabela 9 - Vršna opterećenja po direktnim potrošačima u MW

U nastavku je dat prikaz maksimalnog/minimalnog opeterećenja sistema kao i ostvarena maksimalna i minimalna potrošnja na dnevnom nivou u 2018. godini:

MAKSIMALNA SNAGA			MAX DNEVNA POTROŠNJA	
MW	SAT	DAN	MWH	DAN
599	19	01.03.2018	12386.67	01.03.2018
MINIMALNA SNAGA			**MIN DNEVNA POTROŠNJA**	
MW	SAT	DAN	MWH	DAN
228	6	21.05.2018	7319.09	01.05.2018

Tabela 10 - Karakteristike potrošnje električne energije za 2018. god.

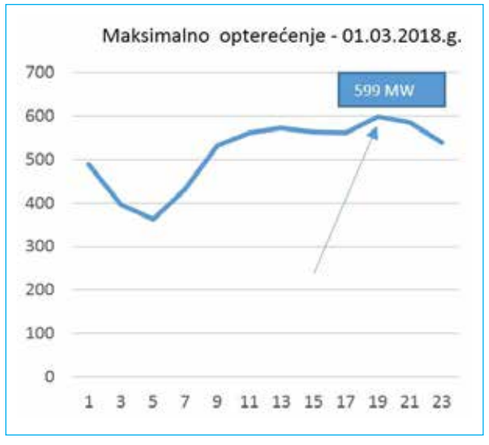

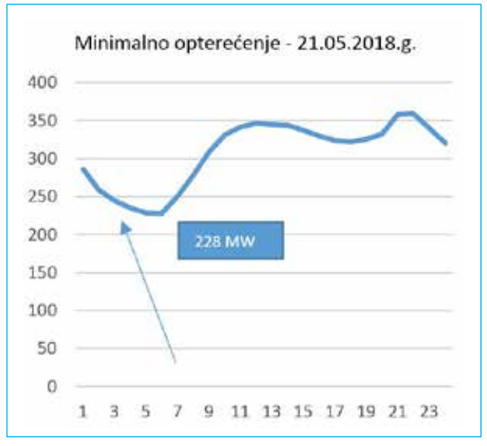

Grafik 15 - Maksimalno i minimalno opterećenje sistema

Grafik 16 - Maksimalna i minimalna dnevna potrošnja u 2018. god.

PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

U prenosni sistem iz proizvodnih objekata u 2018. godini injektirano je 3.74TWh električne enerije (uključujući proizvodnju MHE).

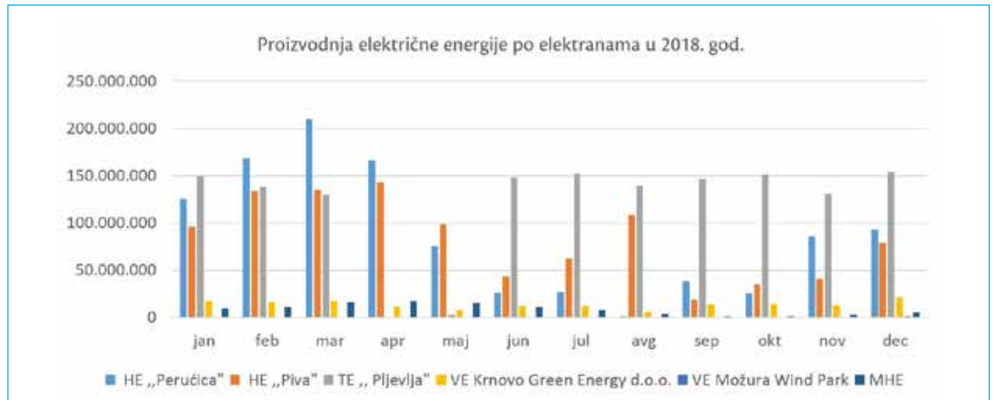

Grafik 17 - Proizvodnja električne energije po proizvodnim objektima u toku 2018. godine

Grafik 18 - Struktura proizvedene električne energije u 2018. godini

Zahvaljujući višegodišnjem trendu pada ukupne potrošnje u zemlji i veoma dobroj hidrologiji, u posljednjih nekoliko godina je prekinuta tradicija velikog deficita električne energije.

UKUPNA PRENESENA ENERGIJA PREKO CRNOGORSKOG ELEKTROENERGETSKOG SISTEMA

U 2018. godini bilježimo izuzetan rast ukupne prenesene energije koju je omogućio CGES. Naime, u odnosu na 2016. i 2017. godinu ostvaren je rast od 8,66%, odnosno 12,61%. Dodatni porast prenesene energije očekuje se puštanjem u rad HVDC kabla prema Italiji.

GODINA	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018
PRENEŠENA ENERGIJA (GWH)	5,614	6,275	5,980	6,130	6,636	6,771	5,781	5,738	5,490	6,282

Tabela 11 - Ukupna prenesena energija za period 2009-2018. godine

Grafik 19 - Ukupna prenesena energija za period 2009-2018. godine

RAZMJENA ELEKTRIČNE ENERGIJE PO GRANICAMA

U nastavku je prikazana šema crnogorskog elektroenergetskog sistema sa razmjenom električne energije po granicama (GWh) u 2018. godini.

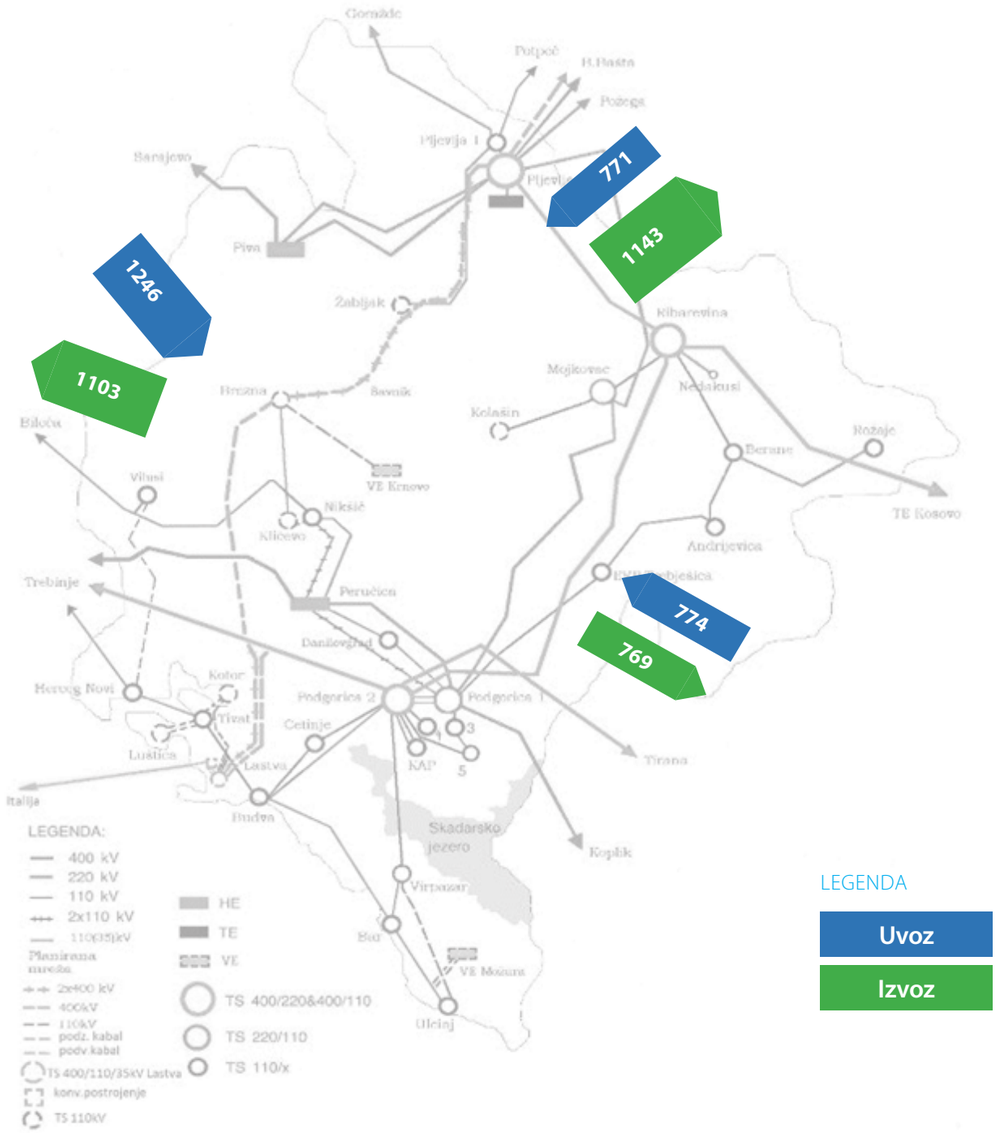

LEGENDA

Uvoz

Izvoz

Slika 4 - Razmjena električne energije po granicama

PREKOGRANIČNI PRENOSNI KAPACITETI U 2018.GODINI

U sljedećoj tabeli su prikazane vrijednosti prekograničnih prenosnih kapaciteta u vlasništvu CGES-a, koji su dodijeljeni na godišnjoj, mjesečnim i dnevnim aukcijama.

NTC (MW)	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
CG-AL	225	225	250	200	198	225	225	225	218	225	225	225
AL-CG	250	225	240	225	194	200	200	200	195	200	200	225
CG-BIH	250	250	245	250	250	250	250	250	250	250	250	250
BIH-CG	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250
CG-SR	375	350	323	300	235	150	226	248	207	300	175	300
SR-CG	300	350	340	250	276	250	306	321	188	258	275	250

Tabela 12 - Vrijednosti raspoloživog prekograničnog kapaciteta po granicama i smjerovima

OTKAZIVANJE PREKOGRANIČNIH KAPACITETA

Tokom godine nije bilo otkazivanja prekograničnih prenosnih kapaciteta zbog neraspoloživosti interkonektivnih dalekovoda, pa je raspoloživost alociranih kapaciteta bila 100%.

REGULACIJE

CGES je dužan da reguliše snagu razmjene sa susjednim elektroenergetskim sistemima, ograničavajući neželjena odstupanja u opsegu -20 MW do +20 MW.

Na dijagramima ispod je prikazana regulaciona greška CGES-a kao članice regulacionog bloka SMM, gdje je prikazana veoma dobra regulacija kontrolne oblasti Crna Gora (87,04%).

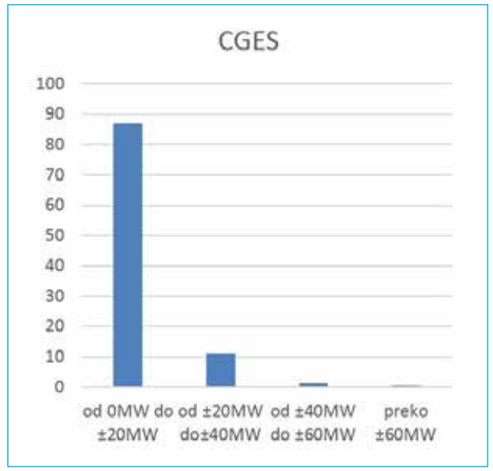

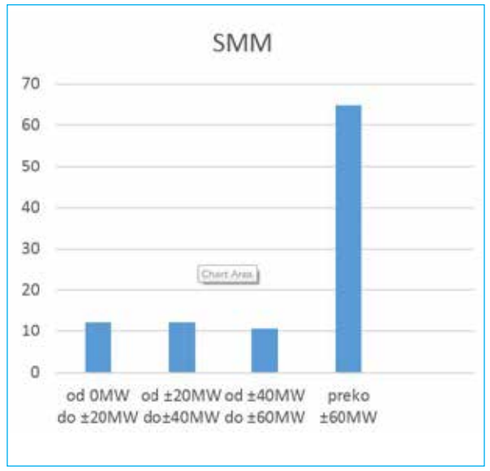

Grafik 20 - Procenat regulacione greške u opsegu koji propisuje ENTSO-E

KVALITET ISPORUKE

Količina neisporučene električne energije usljed neplaniranih prekida iznosila je, prema Pravilima o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom, 2,149.975 MWh, što je dato u sljedećoj tabeli.

	2018	2018*
UKUPNO TRAJANJE PREKIDA OD POČETKA GODINE (MIN)	21,062	10,479
UKUPNA NEISPORUČENA ENERGIJA OD POČETKA GODINE (MWH) - ENS	2,149.975	910.853
ODNOS NEISPORUČENE EL.EN. I UKUPNE ISPORUČENE EL.EN. U CRNOJ GORI	0.066%	0.028%
ODNOS NEISPORUČENE EL.EN. I UKUPNE ISPORUČENE EL.EN. U PODGORICI	0.072%	0.056%

Tabela 13 - Neisporučena energija tokom 2018. godine

Da bi se stekla prava slika o stvarnoj neisporučenoj energiji u tabeli su data dva podatka:

Prvi se odnosi na neisporučenu energiju dobijenu po formuli koja je definisana Pravilima o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom, gdje se ENS (Energy not supplied) računa na bazi prosječne potrošnje objekta koji je ostao bez napajanja za posljednjih sedam dana bez prekida, koji prethode danu prekida.

Drugi podatak ne uzima u obzir slučajeve, u kojima je, krajnjem korisniku napajanje od strane CGES-a obezbijeđeno preko neke druge tačke priključenja posredstvom distibutivne mreže.

Od 155 prekida, 83% je bilo neplanirano (prouzrokovano ekstremnim meteorološkim uslovima ili kvarom).

Grafik 21 - Broj prekida u napajanju

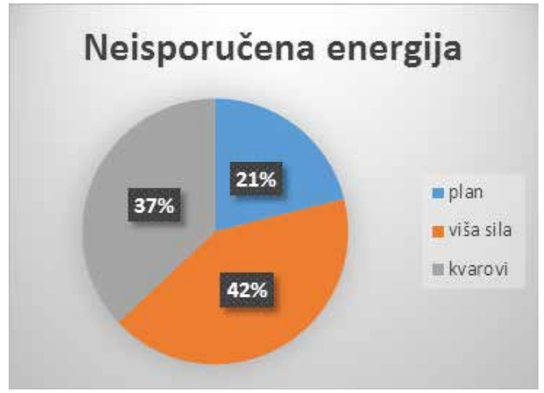

Grafik 22 - Neisporučena energija

PROJEKTI DRUŠTVENO ODGOVORNOG POSLOVANJA TOKOM 2018. GODINE

Društveno odgovorno poslovanje (DOP) Crnogorskog elektroprenosnog sistema sporovodi se kontinuirano dugi niz godina. Fokusiranost na sve segmente ovog poslovanja ogleda se u ulaganju u projekte za opšte dobro zajednice, kroz donacije, sponzorstava, brigu za zaštitu životne sredine i brigu o zaposlenima.

Tokom 2018. godine smo dobili brojne zahvalnice, kao i priznanje Unije poslodavaca za najodgovorniju kompaniju u domenu brige o zajednici u Crnoj Gori. U medijima smo kreirali sliku inovativne kompanije u oblasti DOP-a koja sama pronalazi, priprema i realizuje projekte od značaja za društvenu zajednicu i na taj način smo naše poslovanje podigli na jedan viši nivo. Benefiti podrške projektima iz oblasti DOP-a u 2018. godini su jačanje reputacije kompanije, postignut najviši nivo saradnje sa svim lokalnim zajednicima u kojima se nalaze naši fokusi i u kojima realizujemo najznačajnije projekte kroz zajedničke akcije, poboljšana medijska slika kompanije kao kreativne i sa inicijativom, kao i kreiran bolji odnos sa zaposlenima.

Sponzorisanjem crnogorskog sporta pružili smo podršku savezima i klubovima, pomažući da crnogorski sportisti ostvare što bolje rezultate i na taj način promovišu Crnu Goru u najboljem svijetlu. Nastavili smo da podržavamo Vaterpolo plivački savez Crne Gore, a prvi put smo sponzorisali Paraolimpisjki savez Crne Gore, kojima je ujedno CGES bio prvi sponzor.

Tokom 2018. godine, u fokusu nam je bio zdravstveni i obrazovni sistem, kao dvije najosjetljivije oblasti kojima je neophodna značajna podrška.

Donirali smo sredstva za pomoć hirurškom bloku u najstarijoj zdravstvenoj instituciji, Opštoj bolnici Danilo I na Cetinju. Ovu donaciju je prepoznala šira zajednica, pa smo za ovu godinu dobili nagradu iz oblasti:„Briga za zajednicu“, u kategoriji velikih preduzeća koju dodjeljuje Unija poslodavaca Crne Gore. Takođe, pomogli smo i hiruršku kliniku Kliničkog centra Crne Gore.

Donirali smo sredstva za kupovinu autobusa za đake OŠ„Dušan Obradović“ na Žabljaku. Ovom donacijom omogućili smo učenicima poddurmitorskih sela bezbjedan i redovan prevoz do škole i nazad, čime smo im dugoročno riješili višegodišnji problem đačkog prevoza.

Opštine, kojima smo donirali sredstva, odabrane su u skladu sa strateškim projektima CGES-a.

U 2018. godini, cilj nam je bio i da postignemo podizanje svijesti o zaštiti životne sredine i da damo svoj doprinos očuvanju prirode.

CGES je prvi donator koji je u okviru saradnje sa Glavnim gradom podržao projekat „Moje drvo” kao najinovativniji i najkretivniji projekat za 2018-tu godinu, koji je dobio brojna međunarodna priznanja.

Podržali smo projekat NVO„Nora“ za zbrinjavanje i oporavak divljih ptica, kao jedine organizacije koja se bavi ovom problemtikom. Podržali smo i NVO„Tara“ u borbi za čistiju rijeku Taru.

Briga o zaposlenima je jedan od važnijih segemnata na koje je CGES bio fokusiran u 2018. godini, pa smo tako dio projekata sponzorstava i donacija objedinili sa timskim radom i brigom o zaposlenima.

Nastavili smo sponzorisanje Sindikalne oragnizacije CGES-a. Kroz projekat NVO „Zdrava Dona Montenegrina“, organizovali smo u saradnji sa Sidikatom edukativno predavanje o značaju prevencije i obezbijedili besplatne preglede za zaposlene.

Podržali smo i brojne projekte iz oblasti kulture, medija i razvojnih programa.

REGULATORNI OKVIR

U procesu harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa evropskom pravnom tekovinom, a naročito u dijelu implementacije Trećeg paketa energetskih propisa Evropske unije kroz Zakon o energetici, u toku 2018. godine su sprovedene aktivnosti u cilju daljeg usklađivanja i unapređenja normativnog i regulatornog okvira. Društvo je, u svojstvu operatora prenosnog sistema, imalo veoma aktivnu ulogu u sprovedenim aktivnostima, a u prilog tome treba izdvojiti činjenicu da je početkom 2018. godine, donijeta nova Metodologija za utvrđivanje naknade za priključenje na prenosni sistem električne energije koja se zasniva na principima ravnopravnog i nediskriminatorskog tretmana korisnika koji se priključuju na prenosni sistem električne energije.

Postupajući u skladu sa navedenom metodologijom, Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica je utvrdio jedinične cijene i koeficijente neophodne za utvrđivanje naknade za izvođenje priključka na prenosni sistem električne energije. S tim u vezi, početkom 2018. godine, Regulatorna agencija za energetiku je odobrila Odluku o utvrđivanju jediničnih cijena i koeficijenata za utvrđivanje naknade za izvođenje priključka na prenosni sistem električne energije.

Izvještajnu godinu je obilježila sertifikacija Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD Podgorica, kao operatora prenosnog sistema električne energije. Naime, u aprilu 2018. godine, Regulatorna agencija za energetiku, donijela je, nakon dobijenog Mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice, Odluku o izdavanju sertifikata u postupku po Zahtjevu za sertifikaciju koju je Crnogorski elektroprenosni sistem podnio sredinom 2017. godine. Zakonom o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa propisano je da prekogranični prenos električne energije može da obavlja jedino operator prenosnog sistema koji je sertifikovan, dok je Zakonom o energetici propisano da se sertifikat izdaje operatoru prenosnog sistema električne energije koji ispunjava uslove u pogledu razdvajanja i nezavisnosti, uslove finansijske, materijalne, tehničke i kadrovske opremljenosti. Uzimjaći u obzir navedeno, sertifikacija operatora prenosnog sistema predstavlja značajan iskorak u impementaciji Trećeg paketa energetskih propisa Evropske unije, a samim tim i stvaranja neophodnih uslova za integrisanje crnogorskog tržišta električne energije u regionalno i zajedničko tržište EU.

Kada su u pitanju cijene za korišćenje prenosnog sistema, na osnovu Zakona o energetici i Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije, u decembru 2016. godine Regulatorna agencija za energetiku je donijela Odluku o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena Crnogorskom Elektroprenosnom Sistemu AD Podgorica za period 01.01.2017 – 31.12.2019. godina. Društvo u je obavezi da primjenjuje utvrđene cijene kod mjesečnog fakturisanja usluge korišćenja prenosnog sistema električne energije od strane korisnika priključenih na sistem. U skladu sa navedenom Odlukom, cijene za 2018. godinu su utvrđene kako slijedi:

- Cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije koju plaćaju proizvođači električne energije direktno priključeni na prenosni sistem u iznosu od 762,5749 €/MW/mjesec;
- Cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije koju plaćaju ostali subjekti u iznosu od 1,8045 €/kW/mjesec;
- Cijena za dozvoljene gubitke električne energije u prenosnom sistemu u iznosu od 0,1469 €c/kWh.

U skladu sa zakonskim nadležnostima, Regulatorna agencija za energetiku je i u 2018. godini vršila nadzor nad poslovanjem energetskih subjekata i sprovodila redovne kontrole realizacije investicionih planova, kao i ostvarenje energetskih i ekonomskih veličina na osnovu kojih je utvrđen regulatorno dozvoljeni prihod.

Takođe, Regulatorna agencija za energetiku, u saradnji sa energetskim subjektima i zainteresovanim stranama, kontinuirano radi na poboljšavanju regulatornog okvira u energetskom sektoru čime se stvaraju pretpostavke za razvoj, stabilnost i efikasno funkcionisanje elektroenergetskog sektora u cjelini.

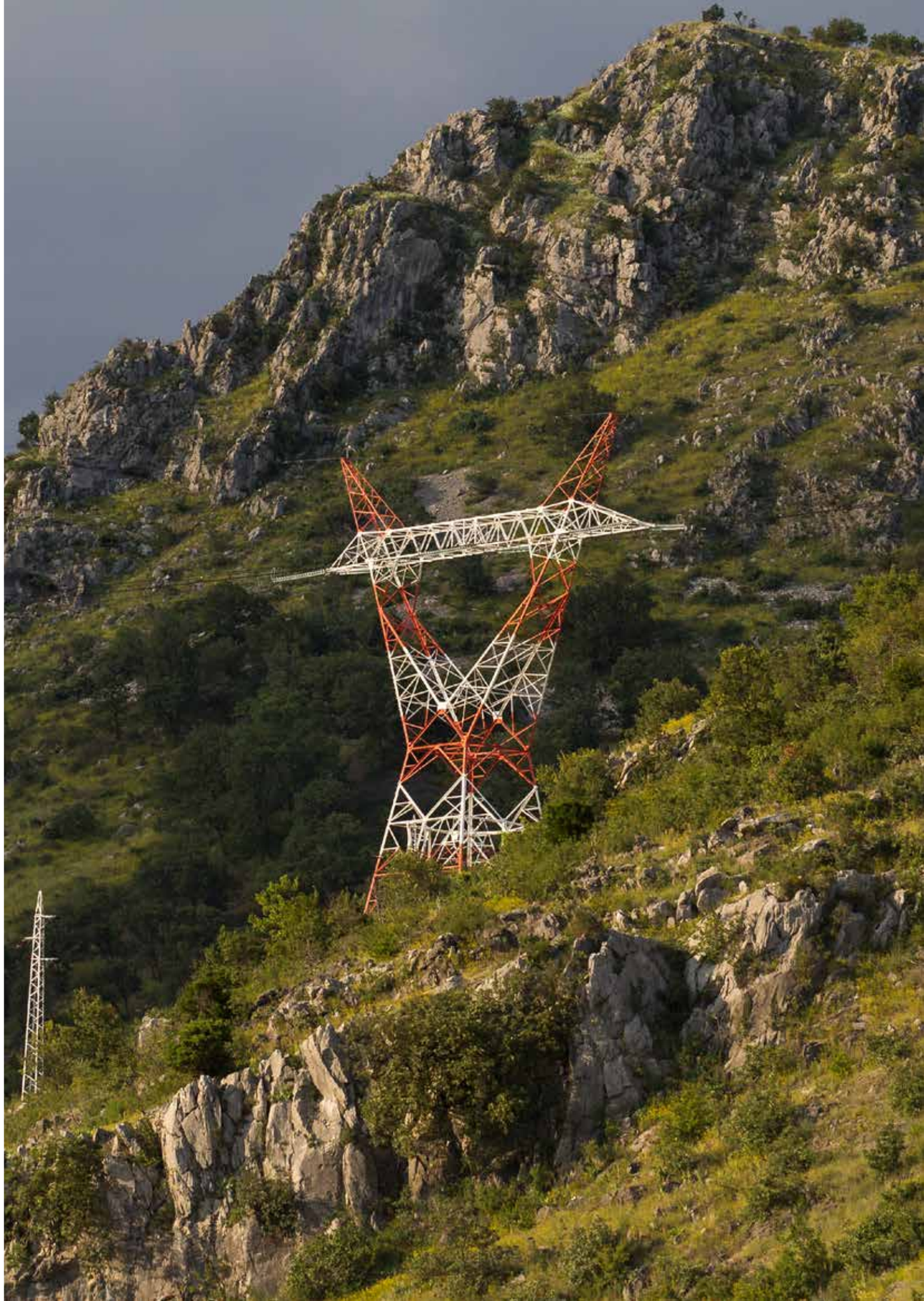

KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

SKUPŠTINA AKCIONARA

Skupština akcionara je najviši organ Društva. Nadležnosti Skupštine propisane su Zakonom o privrednim društvima i Statutom Društva. Preko Skupštine, akcionari donose i odobravaju najvažnije normativne, imovinske, izborne i statusne odluke.

Tokom 2018. godine održane su tri sjednice Skupštine akcionara. IX redovna Skupština akcionara CGES-a održana je 26.6.2018. godine. Pored odluka o usvajanju Izvještaja o poslovanju za 2017. godinu, Finansijskih iskaza za 2017. godinu sa izvještajem revizora, te odluke o izboru revizora za 2018. godinu, na Skupštini su izabrani članovi Odbora direktora. Vanredne Skupštine akcionara održana su 31.10. i 31.12.2018. godine.

ODBOR DIREKTORA

Odbor direktora je nadležan da upravlja i rukovodi Društvom, vrši nadzor nad tekućim poslovanjem i ima centralnu ulogu u sistemu korporativnog upravljanja.

Nadležnosti Odbora utvrđene su Statutom Društva.

Odbor direktora CGES-a ima sedam članova. Na IX redovnoj Skupštini akcionara, koja je održana 26.06. 2018. godine, za članove Odbora direktora izabrani su predstavnici države: Vesna Bracanović (predsjednica), Tamara Ivković (član), Zoran Miljanić (član), Zoran Rakočević (član), predstavnici Terna Rete Elettrica Nazionale S.p.A: Giovanni Cerchiarini (zamjenik predsjednika), Carlo Crea (član) i Jelena Matejić (član).

Na dnevnom redu Odbora, bila su uglavnom pitanja koja su kao redovne aktivnosti Odbora u svakoj poslovnoj godini, predviđena Planom rada Odbora direktora. Pored ovih pitanja, razmatrana su i druga pitanja koja su bila aktuelna tokom poslovne godine.

Članovima Odbora za rad u Odboru, pripada naknada utvrđena Politikom naknada Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD, koju je donijela Skupština akcionara.

SEKRETAR DRUŠTVA

Nadležnosti i odgovornosti Sekretara Društva utvrđene su Zakonom o privrednim društvima, Statutom Društva i posebnim ugovorom koji zaključuje sa Odborom direktora Društva.

Sekretar Društva je dužan da obezbijedi da se aktivnosti vezano za rad Skupštine akcionara i Odbora direktora odvijaju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Statutom Društva i poslovnicima o radu ovih organa.

Sekretar Društva je za svoj rad odgovoran Odboru direktora i dužan je da izvršava njegove odluke. Sekretar Društva je Olgica Ivanović, dipl.pravnik.

MENADŽMENT

Rukovođenje Crnogorskim elektroprenosnim sistemom AD i organizaciju tekućeg poslovanja Društva, sprovodi izvršni direktor sa menadžerskim timom.

IZVRŠNI DIREKTOR

Prema Statutu CGES-a, izvršni direktor rukovodi Društvom i organizuje tekuće poslovanje Društva, predstavlja i zastupa Društvo, stara se i odgovoran je za zakonitost rada Društva.

Nadležnosti i odgovornosti izvršnog direktora utvrđene su Zakonom o privrednim društvima i Statutom Društva.

Izvršni direktor je za svoj rad odgovoran Odboru direktora, dužan je da izvršava naloge Odbora direktora i sprovodi njegove odluke u vezi sa poslovanjem Društva.

Funkciju izvršnog direktora CGES-a obavlja Dragan Kujović.

MENADŽERSKI TIM

Odbor direktora utvrđuje strukturu menadžmenta i imenuje članove menadžmenta, na predlog Izvršnog direktora.

Tokom 2018. godine funkcije pomoćnika izvršnog direktora obavljali su: dr Branko Stojković, pomoćnik izvršnog direktora za razvoj, Leda Minić, pomoćnik izvršnog direktora za investicije i Ivan Bulatović, pomoćnik izvršnog direktora za institucionalnu i međunarodnu saradnju. Funkcije direktora organizacionih djelova Društva obavljali su: Milica Deretić, direktor Nacionalnog dispečerskog centra, Jagoš Pupović, direktor Elektroprenosa, Jovan Gošović, direktor Sektora za finansijsko planiranje, kontrolu i odnose sa investitorima, Željka Hidić, direktor Sektora za ekonomske poslove i Biserka Dragićević, direktor Sektora za regulatorne, pravne, kadrovske i poslove međunarodne saradnje,

TRANSPARENTNOST POSLOVANJA

Praksa Društva podrazumijeva izvještavanje akcionara i javnosti u skladu sa zahtjevima propisanim zakonom. CGES obezbjeđuje transparentnost poslovanja blagovremenim objavljivanjem i tačnih i potpunih informacija o svim značajnim pitanjima i bitnim događajima koji se odnose na Društvo, uključujući finansijsko poslovanje, na jednostavan i dostupan način, putem internet stranice Društva i sredstava javnog informisanja.

ZARADE I NAKNADE

Na Skupštini akcionara Društva, održanoj dana 29.06.2016. godine, donijeta je Politika naknada Crnogorskog elektroprenosnog sistema kojom se utvrđuju principi odredjivanja naknada za rad zaposlenima i drugim licima koja su angažovana na obavljanju određenog posla u Društvu.

Zarade, naknade zarada i druga primanja zaposlenih utvrđuju se Kolektivnim ugovorom Društva, izuzimajući zarade i naknade zarada organa Društva i članova menadžmenta Društva, koje se određuju posebnim ugovorima i odlukama nadležnih organa na osnovu Politike naknada CGES-a i naknade za povremene i privremene poslove koje se utvrđuju ugovorima zaključenim između izvršnog direktora Društva i poslenika.

Isplata zarada, naknada zarada i ostalih naknada u 2018. godini, vršena je redovno i u skladu sa Zakonom i Kolektivnim ugovorom CGES-a.

KRATKOROČNI I DUGOROČNI BONUSI

U skladu sa Politikom naknada i zarada Crnogorskog elektroprenosnog sistema, u 2018. godini nije bilo isplate bonusa organima Društva i članovima menadzmenta.

OSTALE BENEFICIJE

Zaposlenima su pokriveni troškovi telekomunikacija do određenog limita, koji odgovara realnim troškovima službenih razgovora, a sve u cilju optimizacije interne komunikacije u društvu.

ORGANIZACIONA STRUKTURA

Organizacija i osnovi sistematizacije, nadležnosti i poslovi organizacionih djelova, koordinacija rukovođenja rada i druga pitanja od značaja za unutrašnju organizaciju Društva, uređena su Pravilnikom o organizaciji. U Društvu se organizuju, koordiniraju i obavljaju poslovi iz člana 11 Statuta Društva i drugi poslovi koji su u funkciji obavljanja djelatnosti Društva.

Organizacionu strukturu Društva čine organi Društva i organizacioni djelovi Društva.

Odbor direktora ima direktnu komunikaciju sa Sektretarom društva, a komunikaciju sa menadžmentom ostvaruje preko Izvršnog direktora. Kabinet izvršnog direktora obavlja stručno-administrativne poslove za potrebe organa Društva i organizacionih djelova Društva.

Rukovođenje Društvom podijeljeno je na pet organizacionih djelova, kojim rukovode direktori, a zajedničkim radom rukovodi Izvršni direktor.

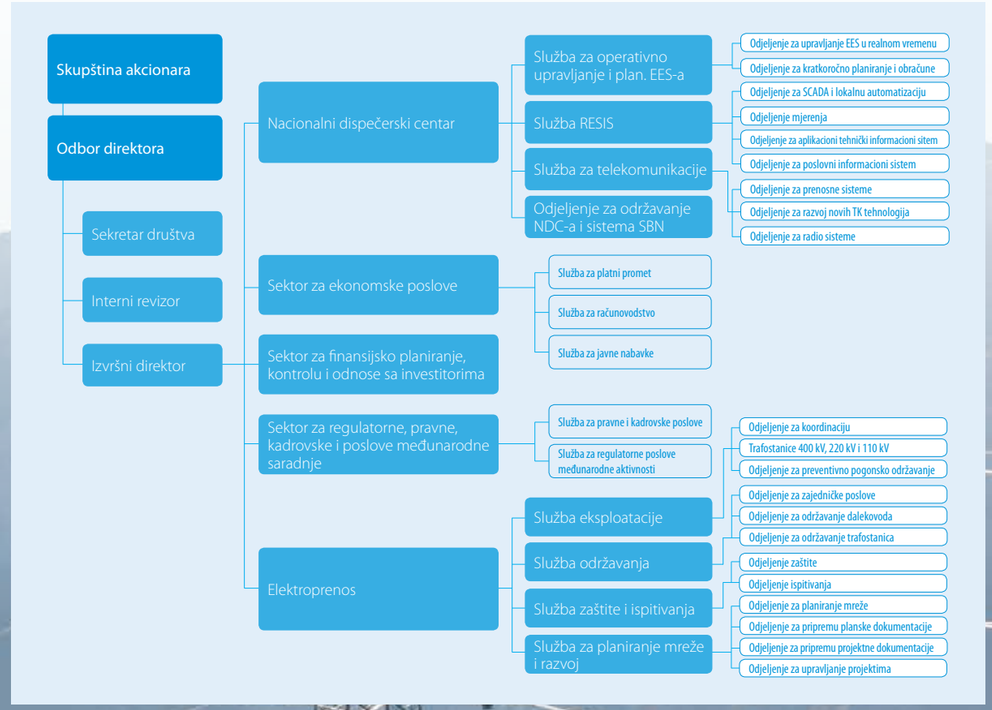

Grafik 23 - Organizaciona šema CGES-a

LJUDSKI RESURSI

Suočavajući se sa izazovima realizacije veoma intenzivnog investicionog ciklusa, naporima na zauzimanju pozicije optimizovanog, ali u potpunosti nezavisnog operatora prenosnog sistema, Društvo nastoji da posebnu pažnju posveti unapređenju ljudskih resursa.

Prema revizorskom izvještaju, na dan 31.12.2018. godine, u CGES-u je ukupan broj zaposlenih bio 312. Od ukupnog broja zaposlenih, ugovor na neodređeno vrijeme ima 298 zaposlenih, a na određeno 14. Prosječna starost zaposlenih u CGES-u je 39,10 godina.

I šestu godinu zaredom podržali smo Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem Vlade Crne Gore. U našoj kompaniji stručno osposobljavanje je obavilo devet osoba sa visokom školskom spremom.

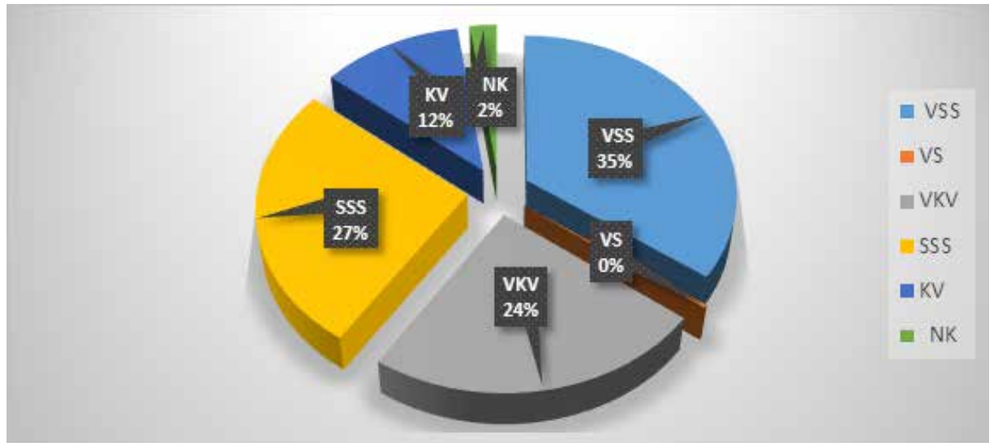

Grafik 24 - Kvalifikaciona struktura zaposlenih

Vodeći računa o značaju energetskog sektora za ukupnu stopu zaposlenosti u zemlji, sa jedne, ali i neophodnosti optimizacije svih troškova osnovne djelatnosti, pa i troškova zarada, sa druge strane, Društvo iz godine u godinu popravlja jedan od osnovnih parametara efikasnosti – vrijednost sredstava po zaposlenom u Kompaniji. Na taj način nastoji se postići optimalan kompromis između doprinosa domaćem standardu, kroz kontrolisano zapošljavanje novih radnika i optimizacije regulisanih troškova.

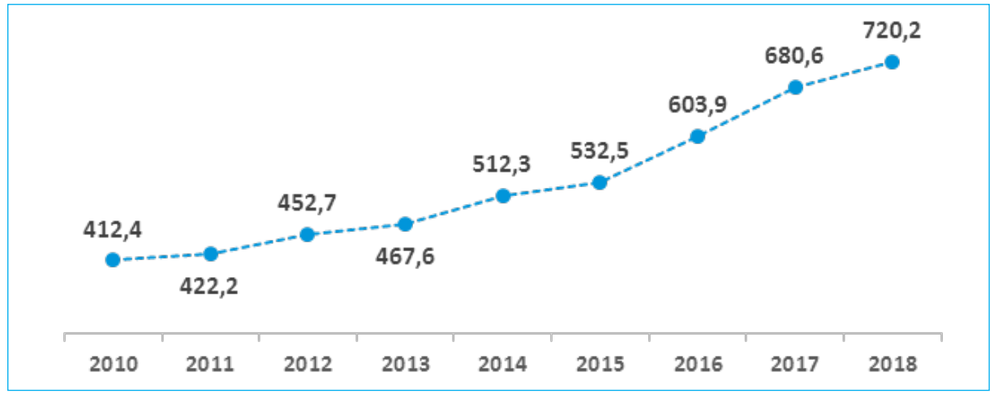

Grafik 25 - Vrijednost sredstava po zaposlenom [€] u periodu od 2010. do 2018. godine

MJERE ZAŠTITE I ZDRAVLJA NA RADU

U okviru permanentnih aktivnosti Društva na obezbjeđenju adekvatnih mjera zaštite na radu i zdravlja zaposlenih, tokom 2018. godine, izvršene su brojne aktivnosti iz oblasti zaštite i zdravlja na radu:

- Obavljeni su periodični specijalistički ljekarski pregledi zaposlenih na radnim mjestima sa posebnim uslovima rada, kao i prethodni pregledi na zahtjev zaposlenih ili poslodavca, za ukupno 220 zaposlenih;
- Izrađen novi Akt o procjeni rizika sa normativima za izdavanje na upotrebu ličnih i kolektivnih zaštitnih sredstava;
- Ispitana postojeća VN sredstva kolektivne zaštite na radu;
- Izvršeno ispitivanje PPA i hidrantskih mreža u objektima Društva;
- Izrađen plan zaštite za objekte CGES-a;
- Završena obuka za pružanje prve pomoći za 10 zaposlenih.
- Nabavljena sredstva lične zaštite na radu (oprema za mašinbravare, rukavice i sredstva za zaštitu od produkata SF6 gasa);
- Nabavljena nova sredstva kolektivne zaštite na radu (VN čizme i VN rukavice);
- Nabavljeni novi PP aparati;
- Ažurirane evidencije iz oblasti zaštite i zdravlja na radu;
- Tokom godine evidentirane su jedna teža i sedam lakših povreda na radu.

MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Crnogorski elektroprenosni sistem AD vodi svoju politiku ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa važećom zakonskom regulativom u oblasti zaštite životne sredine.

Prema Zakonu o procjeni uticaja na životnu sredinu, ukoliko projekti koje realizujemo mogu imati uticaja na životnu sredinu, traži se saglasnost nadležnog organa na elaborat o procjeni uticaja ili odluka da nije potrebna procjena uticaja na životnu sredinu.

U cilju informisanosti javnosti, naša kompanija je na svom web sajtu publikovala Brošuru o elektromagnetnim zračenjima. U fazi projektovanja dalekovoda i trafostanica, vrši se proračun elektromagnetnih polja kako bi se osiguralo da će elektromagnetna zračenja izvedenih objekta biti u granicama propisanim zakonom. Kao potvrda navedenom, vrše se prva mjerenja, na osnovu kojih izgrađeni objekti mogu dobiti dozvolu za korišćenje izvora elektromagnetnih zračenja. Takođe se, u toku eksploatacije objekata, vrše periodična mjerenja, čime se povremeno provjeravaju nivoi elektromagnetnih zračenja. Mjerenja vrši isključivo nezavisna akreditovana institucija. Ova oblast je regulisana Zakonom o zaštiti od elektromagnetnih zračenja i pratećim podzakonskim aktima.

Objekti CGES-a su izvor buke korone koja nastaje usljed visokih vrijednosti električnog polja oko provodnika koje dovode do jonizacije okolne sredine i pri dovoljno visokom naponu dolazi do proboja i električnog pražnjenja koje se manifestuje zvučnim efektom. Efekat korone je prisutan u neposrednoj blizini objekta i zavisi od više faktora, najznačajniji su naponski nivo i atmosferski uslovi. Efekat korone je najizraženiji kod dalekovoda 400 kV, manje izražen kod dalekovoda 220 kV, dok je kod dalekovoda 110 kV i nižeg naponskog nivoa praktično zanemarljiv. Buka se može javiti i u toku izvođenja projekata, na gradilištu, i ona je privremenog karaktera sa najvećim stepenom prisutnosti na samoj lokaciji izvođenja projekta.

Upravljanje otpadom je jedna od važnih aktivnosti koja se sprovodi u cilju zaštite životne sredine. Upravljanje otpadom u skladu sa principima održivog razvoja, odnosno efikasnijeg korišćenja resursa koje podrazumijeva: sprečavanje nastanka otpada kad god je to moguće, pravilno skladištenje otpada (naročito opasnog), pripremu postojećeg otpada za ponovnu upotrebu, recikliranje ili dobijanje energije, obezbjeđuje očuvanje životne sredine od negativnog djelovanja koje proističe iz radnih procesa. CGES AD postupa sa otpadom u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i prema „Planu upravljanja otpadom CGES AD" na koji je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine dala saglasnost u novembru 2013. godine. Otpad proizveden u 2018. godini je prikazan u tabeli:

ŠIFRA OTPADA IZ KATALOGA OTPADA	KOLIČINA OTPADA PROIZVEDENA U 2018. (T/GOD)
16 02 13*	28,53
16 02 14	3,05
17 04 01	1,5
17 04 02	52,8
17 04 05	26,87

Tabela 14 - Otpad proizveden u 2018. godini

Shodno zakonskoj regulativi Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine i Ekološkoj inspekciji dostavljen je Godišnji izvještaj o količinama otpada. Takođe je ovaj izvještaj dostavljen MONSTAT-u za potrebe vođenja statistike o količinama proizvedenog otpada u industriji.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

BILANS USPJEHA

U toku 2018. godine došlo je do velikih promjena na tržištu električne energije, sa posebnim akcentom na cijenu električne energije na referentnim tržištima, koja je uticala na poslovanje cjelokupnog energetskog sistema, te tako i na CGES.

Naime, CGES je bio izložen fluktuacijama cijena električne energije prilikom nabavke iste za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu, ali i kroz učestvovanje u balansnom mehanizmu u toku prethodne godine.

Ukupni poslovni prihodi u 2018. godini su iznosili 36,1 mil € i veći su za 1,5 mil € u odnosu na 2017. godinu. Uglavnom se odnose na korišćenje prenosne mreže (20,0 mil €), nadoknadu gubitaka u prenosu (5,6 mil €) i prihode od usluga balansiranja i sistemskih usluga (5,0 mil €).

Troškovi poslovanja su ostvareni u iznosu od 23,9 mil € i uglavnom se odnose na trošak gubitaka u prenosu (6,5 mil €), troškove zarada (6,1 mil €) i troškove usluga balansiranja i sistemskih usluga (5,7 mil €).

EBITDA parametar (dobit prije oporezivanja, kamata i amortizacije) na kraju 2018. godine iznosi 12,3 mil €, a EBITDA marža u odnosu na ostvarene prihode je 34%.

BILANS USPJEHA			
€ MIL	**KRAJ 2018.**	**KRAJ 2017.**	**2018. U ODNOSU NA 2017.**
Prihodi od korišćenja prenosne mreže	20,0	19,9	0,1
Prihodi od naknada za gubitke	5,6	5,2	0,3
Prihodi od dodjele prekograničnih kapaciteta	2,8	4,0	(1,2)
Prihodi od balansiranja i sistemskih usluga	5,0	4,3	0,7
Ostali prihodi	2,7	1,3	1,4
Ukupni prihodi	**36,1**	**34,7**	**1,5**
Zarade	6,1	6,4	(0,3)
Materijal	0,2	0,2	(0,0)
Usluge trećih lica	1,6	1,6	(0,0)
Trošak balansiranja i sistemskih usluga	5,7	4,7	1,1
Ostalo	3,6	3,0	0,6
Gubici u prenosnoj mreži	6,5	7,0	(0,4)
Preprodaja kapaciteta	-	1,2	(1,2)
Ukupni troškovi	**23,9**	**24,1**	**(0,2)**
EBITDA	**12,3**	**10,6**	**1,7**
Marža	34%	31%	3%
Amortizacija	7,5	7,3	0,2
EBIT	**4,7**	**3,3**	**1,5**
Marža	13%	9%	4%
Neto finansijski trošak	**0,1**	**(2,0)**	**2,1**
Finansijski prihodi	0,5	2,5	(2,0)
Finansijski troškovi EBRD LASTVA-PLJEVLJA	0,1	0,2	(0,1)
Finansijski troškovi KFW LASTVA-PLJEVLJA	0,0	0,0	(0,0)
Finansijski troškovi KFW - LUŠTICA	-	-	-
Finansijski troškovi EU GRANT	-	-	-
Finansijski troškovi revolving kreditiranje	-	-	-
Finansijski troškovi ostala zaduženja	0,5	0,3	0,1
EBT	**4,6**	**5,3**	**(0,6)**
Porezi	0,4	0,6	(0,2)
NETO DOBIT	**4,2**	**4,7**	**(0,5)**

Prihodi od korišćenja prenosne mreže:

- Prihodi od distribucije: veći su u odnosu na 2017. godinu (+0,2 mil €), usljed pozitivnog efekta tarifa (+0,4 mil €, +3%), djelimično kompenzovani manjim korišćenjem prenosne mreže (-0,1 mil €, -1%).
- Prihodi od proizvođača: neznatno manji od ostvarenih u 2017. godini (-0,1 mil €), usljed negativnog efekta tarifa (-0,3 mil €, -3%) kompenzovanog većim prihodima, usljed veće instalisane snage priključene na prenosnu mrežu (+0,2 mil €, +2%).

Naknada za gubitke u prenosnoj mreži: veća u odnosu na ostvarene u 2017. godini, zbog većih ITC prihoda (+0,4 mil €).

Prihodi od zagušenja: značajno manji u odnosu na ostvarene u 2017. godini (-1,2 mil €), najvećim dijelom uslijed manje ostvarenih prihoda na granici sa Albanijom, uslovljeni nižom prosječnom cijenom na realizovanim aukcijama.

Ostali prihodi: značajno veći u odnosu na ostvarene u prethodnoj godini (+2,2 mil €), uglavnom zbog prihoda od pomoćnih usluga i usluga balansiranja sistema, kao i prihoda iz prethodnih izvještajnih perioda.

Troškovi poslovanja: manji u odnosu na prethodnu godinu za -0,2 mil € (-0,9%), uglavnom usljed razlika u sljedećim stavkama:

- Trošak preprodaje kapaciteta (-1,2 mil €);
- Trošak gubitaka u prenosnoj mreži (-0,4 mil €);
- Troškova zarada zaposlenih (-0,3 mil €);
- Trošak pomoćnih, sistemskih i usluga balansiranja (+1,1 mil €);
- Ostali troškovi (+0,6 mil €).

Amortizacija je ostvarena u većem iznosu u odnosu na prethodnu godinu (+0,2 mil €), kao posljedica stavljanja u funkciju osnovnih sredstava, usljed uspješne realizacije investicija.

Konačno, u 2018. godini CGES bilježi neto dobit u iznosu od 4,2 mil €.

U toku 2018. godine donsena je odluka o isplati dividende akcionarima CGES-a iz neraspoređene dobiti u iznosu od 16,2 mil €.

BILANS STANJA

Ukupna aktiva CGES-a je na kraju 2018. godine iznosila 206,9 mil €, uključujući i 224,7 mil € osnovnih sredstava. Važno je napomenuti da je u toku 2018. godine puštena u rad trafostanica 400/110/35 kV „Lastva“, koja je u značajnoj mjeri doprinijela povećanju imovine Kompanije.

BILANS STANJA			
€ MIL	**KRAJ 2018.**	**KRAJ 2017.**	**2018. U ODNOSU NA 2017.**
Osnovna sredstva	224,7	213,0	11,7
Obrtni kapital	(14,4)	(6,1)	(8,3)
Fondovi	3,4	2,5	0,9
Neto investirani kapital	**206,9**	**204,5**	**2,4**
Akcijski kapital	171,6	183,7	(12,1)
Uplaćeni kapital	155,1	155,1	-
Rezerve	(0,2)	(0,1)	(0,0)
Preneseni rezultati	16,6	28,7	(12,0)
Neto dobit iz prethodnih godina	28,7	24,0	4,7
Tekuća neto dobit	4,2	4,7	(0,5)
Dividende	(16,2)	-	(16,2)
Neto dugovanja	35,3	20,8	14,5
Gotovina	25,4	40,0	(14,6)
Dugoročna dugovanja	60,7	60,8	(0,1)
EBRD LASTVA-PLJEVLJA	35,1	30,6	4,5
KFW LASTVA-PLJEVLJA	14,0	16,3	(2,3)
KFW (LUŠTICA)	-	-	-
Revolving kreditiranje	-	-	-
Ostala zaduženja	11,5	13,8	(2,3)
Kratkoročna dugovanja	-	-	-
UKUPNE OBAVEZE	**206,9**	**204,5**	**2,4**

NETO FINANSIJSKI DUG

CGES je u prethodnom periodu obezbijedio finansiranje najvećih infrastrukturnih projekata iz kredita međunarodnih finansijskih institucija, i to: 60 mil € od Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) za finansiranje izgradnje dalekovoda Lastva-Pljevlja, 25 mil € od Njemačke razvojne banke (KfW) za finansiranje izgradnje trafostanice u Lastvi, 25 mil € bespovratnih novčanih sredstava EU kroz Western Balkans Investment Framework (WBIF) zbog finansiranja unapređenja postojećih trafostanica, kao i izgradnje interkonekcije sa Srbijom na 400 kV naponskom nivou. Takođe, u toku 2018. godine, CGES je sa KfW bankom potpisao kreditni sporazum u iznosu od 20 mil €, zbog finansiranja još jednog strateškog projekta, izgradnje elektroenergetske infrastrukture na poluostrvu Luštica.

Na kraju izvještajnog perioda, neto dug CGES-a u odnosu na kraj 2017. godine je veći za 14,5 mil €, zbog ulaganja u dodatnu i povezanu infrastrukturu, finansiranu iz sredstava kredita (+8,0 mil €), uglavnom kompenzovanih otplatama EBRD kredita (-3 mil €), KfW kredita (-2,8 mil €), ostalih kredita[1] (-2,4 mil €), dok je i nivo ukupne gotovine manji (-14,6 mil €) u odnosu na prethodnu godinu.

1 Otplata KfW kesh kredita (-0,9 mil €), kredita Svjetske banke (-0,6 mil €), kredita KfW I (-0,3 mil €), kredita KfW II (-0,2 mil €) i kredita Evropske investicione banke (EIB)(-0,4mil €).

TOKOVI GOTOVINE

TOKOVI GOTOVINE		
€ MIL	KRAJ 2018.	KRAJ 2017.
Početno stanje	**40,0**	**29,7**
EBIT	4,7	3,3
Porezi	(0,4)	(0,6)
Amortizacija	7,5	7,3
Promjena - Obrtni kapital	8,4	14,6
Promjena - Fondovi	0,9	0,3
Promjena - Investicije	(19,2)	(21,7)
Ukupno aktivnosti iz poslovanja	**1,9**	**3,2**
Finansijski troškovi	(0,1)	2,0
Ebrd kredit Lastva-Pljevlja	4,5	8,6
Kfw kredit Lastva-Pljevlja	(2,3)	(0,2)
Kfw -Luštica	-	-
Revolving kreditiranje	-	-
Promjena ostala zaduženja	(2,3)	(3,3)
Ukupno aktivnosti finansiranja	**(0,2)**	**7,1**
Injektirani kapital	(0,0)	(0,0)
Dividende	(16,2)	-
Injektirani kapital	**(16,3)**	**(0,0)**
UKUPNO	**(14,6)**	**10,3**
KONAČNI BILANS	**25,4**	**40,0**

ČLANSTVO NA BERZI I AKCIJE CGES-A

Od 7. maja 2012. godine, akcije CGES-a se kotiraju na A listi Montenegroberze, što je potvrda kvaliteta same hartije od vrijednosti, a posredno i niza preduslova koje Kompanija ispunjava u pogledu korporativne kulture.

Grafik 26 - Trend kretanja akcija CGES-a

IZVJEŠTAJ O RADU UNUTRAŠNJE REVIZIJE ZA 2018. GODINU

U skladu sa članom 18 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl. List Crne Gore", broj 75/2018) kao i članom 9, stav 1, tačka 3 Povelje unutrašnje revizije, Interna revizija je u obavezi da pripremi godišnji izvještaj o radu unutrašnje revizije, koji na predlog Odbora direktora usvaja Skupština akcionara Društva, uz godišnji izvještaj o radu.

Kao dio sistema upravljanja i unutrašnjih kontrola, unutrašnja revizija pruža nezavisno i objektivno uvjeravanje i savjetodavne usluge u cilju doprinosa unapređenju poslovanja Društva.

Svojim aktivnostima unutrašnja revizija primjenom sistematičnog i disciplinarnog pristupa u ocjeni i unapređenju efektivnosti procesa upravljanja, upravljanja rizicima i kontrola doprinosi:

1. Ostvarivanju ciljeva Društva;
2. Obavljanju poslovanja na ekonomičan, efektivan i efikasan način;
3. Obavljanju poslovanja u skladu sa zakonom i drugim propisima i internim aktima;
4. Pouzdanosti i sveobuhvatnosti finansijskih i drugih informacija (internih i eksternih);
5. Zaštiti sredstava od gubitaka prouzrokovanih nepravilnim upravljanjem, neopravdanim raspolaganjem kao i zaštiti od drugih nepravilnosti.

Tokom 2018. godine, sprovedene su sledeće aktivnosti:

Ažuriranje povelje unutrašnje revizije:

Međunarodni standard za profesionalnu praksu unutrašnje revizije 1000 nalaže da svrha, ovlašćenja i odgovornost unutrašnje revizije moraju biti formalno definisani u Povelji unutrašnje revizije, u skladu sa Misijom unutrašnje revizije i obaveznim smjernicama Međunarodnog okvira profesionalne prakse. Standard dalje nalaže i da Interni revizor mora periodično pregledati Povelju i podnositi je na odobrenje Odboru direktora Društva.

U skladu sa prethodno navedenim, razlog za pripremu nove Povelje unutrašnje revizije leži u donošenju Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, kojim su jasnije i preciznije uređena pitanja upravljanja i unutrašnjih kontrola a posebno upravljanje, uspostavljanje, sprovođenje i razvoj unutrašnjih kontrola.

Priprema strateškog plana unutrašnje revizije za period 2019. – 2021. Godina, kao i godišnjeg plana unutrašnje revizije:

Strateški plan predstavlja strategiju aktivnosti unutrašnje revizije za trogodišnji period. On podržava ciljeve Društva, obezbjeđujući da unutrašnja revizija doprinosi unapređenju upravljanja, upravljanja rizikom i procesa kontrola. Priprema se na osnovu procjene rizika radi određivanja prioriteta u skladu sa poslovnim ciljevima Društva. Takođe, Strateški plan se preispituje najmanje jednom godišnje u odnosu na rizike i obuhvat revizije. Godišnji plan izrađuje se na osnovu Strateškog plana i utvrđuje do kraja tekuće za narednu godinu.

Planiranjem rada Interna revizija postiže ostvarivanje ciljeva, utvrđivanje prioriteta i obezbjeđivanje efikasnog i efektivnog korišćenja resursa, kao i:

- Adekvatnu procjenu budućih potreba za resursima;
- Standard u odnosu na koji se može mjeriti stvarna uspješnost u radu;
- Prihvatanje poslova koje obavlja Interna revizorka od strane rukovodstva;
- Stalnu evidenciju faktora koji su uzeti u obzir prilikom utvrđivanja plana, kao i donijetih odluka;

Takođe, u skladu sa članom 34 stav 1, tačka 8 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Interna revizija je pratila sprovođenje preporuka iz konačnih revizorskih izvještaja obavljenih u 2018. godini.

Aktivnosti unutrašnje revizije u 2018. godini su sprovođene u skladu sa zakonskim propisima kojima je uređena unutrašnja revizija u Crnoj Gori, Međunarodnim okvirom profesionalne prakse interne revizije kao i Priručnikom za rad unutrašnjih revizora u javnom sektoru Crne Gore.

pwc

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima i Odboru Direktora društva Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih izvještaja društva **Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica** (u daljem tekstu "Društvo") koji uključuju bilans stanja sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine i bilans uspjeha, i iskaz o ukupnom rezultatu, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu završenu na taj dan, kao i napomene koje sadrže pregled značajnih računovodstvenih politika i druge napomene uz finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i realno i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o računovodstvu i računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori, kao i za internu kontrolu za koju rukovodstvo utvrdi da je neophodna za sastavljanje finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajno pogrešno prikazivanje nastalo bilo usljed pronevjere ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o prikazanim finansijskim izvještajima. Reviziju finansijskih izvještaja izvršili smo u skladu sa Zakonom o reviziji i propisima u oblasti revizije važećim u Crnoj Gori. Ova regulativa zahtijeva da postupamo u skladu sa načelima profesionalne etike i da planiramo i izvršimo reviziju na način koji nam omogućava da steknemo razumno uvjerenje o tome da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajna pogrešna prikazivanja.

Revizija podrazumijeva primjenu procedura u cilju pribavljanja revizorskog dokaza o iznosima i objelodanjivanjima sadržanim u finansijskim izvještajima. Izbor procedura zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika od nastanka materijalno značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvještajima, nastalog bilo usljed pronevjere ili greške. Pri procjeni ovih rizika, revizor uzima u obzir interne kontrole relevantne za sastavljanje i realno i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja društva u cilju odabira adekvatnih revizorskih postupaka u datim okolnostima, a ne za potrebe izražavanja mišljenja o djelotvornosti internih kontrola društva. Revizija takođe obuhvata ocjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i prihvatljivosti računovodstvenih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Vjerujemo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljan i adekvatan osnov za izražavanje mišljenja.

Mišljenje

Prema našem mišljenju, finansijski izvještaji u svim materijalno značajnim aspektima prikazuju realno i objektivno finansijsko stanje društva **Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica** sa stanjem na dan 31. decembar 2018. godine, rezultate njegovog poslovanja i novčane tokove za godinu završenu na taj dan, u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu i računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori.

Ostala pitanja

Finansijski izvještaji Društva na dan i za godinu završenu 31. decembra 2017. bili su predmet revizije od strane drugog revizora, koji je u Izvještaju nezavisnog revizora od 25. maja 2018. godine izrazio nekvalifikovano mišljenje. Naše mišljenje nije kvalifikovano po ovom osnovu.

PricewaterhouseCoopers d.o.o., The Capital Plaza, Dzordza Vasingtona 98, 20000 Podgorica, Montenegro
T: +382 20 234 352, F:+382 20 234 324, www.pwc.com/mne

pwc

Izvještaj o godišnjem izvještaju menadžmenta

Naše mišljenje na finansijske izvještaje ne obuhvata godišnji izvještaj menadžmenta.

U vezi sa revizijom finansijskih izvještaja, naša odgovornost je da pročitamo godišnji izvještaj menadžmenta i tako razmotrimo da li je godišnji izvještaj menadžmenta u materijalno značajnim aspektima konzistentan sa informacijama u finansijskim izvještajima, sa našim znanjem stečenim tokom revizije, ili se pak čini da je, u materijalno značajnom pogledu, pogrešno prikazan.

U skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu Crne Gore, takođe smo u obavezi da damo mišljenje da li je godišnji izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, i konzistentan sa informacijama sadržanim u finansijskim izvještajima.

Na osnovu procedura sprovedenih tokom revizije, po našem mišljenju, godišnji izvještaj menadžmenta je:

- sastavljen u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, i
- konzistentan sa informacijama sadržanim u finansijskim izvještajima.

Dodatno, na osnovu znanja o poslovanju društva i njegovom poslovnom okruženju, stečenom tokom obavljanja revizije, nismo uočili materijalno značajne pogrešne prikaze u godišnjem izvještaju menadžmenta.

BBogovac

Biljana Bogovac
Ovlašćeni revizor

PricewaterhouseCoopers d.o.o. Podgorica pwc

PricewaterhouseCoopers d.o.o., Podgorica

Podgorica, 24. maj 2019. godine

www.cges.me